

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
X kadencja
Marszałek Senatu
BPS.DPS.030.13.2025

Druk nr 1650
Warszawa, 31 lipca 2025 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku

Zgodnie z art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. mam zaszczyt przekazać Panu Marszałkowi podjętą przez Senat na 39 posiedzeniu w dniu 31 lipca 2025 r. uchwałę w sprawie wniesienia do Sejmu projektu ustawy

- o zmianie ustawy - Prawo oświatowe wraz z projektem tej ustawy.

Jednocześnie pragnę poinformować, że Senat upoważnił senatora Waldemara Witkowskiego do reprezentowania Senatu w dalszych pracach nad tym projektem.

Z poważaniem

(-) Małgorzata Kidawa-Błońska

UCHWAŁA
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

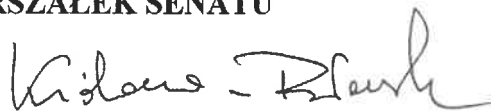
z dnia 31 lipca 2025 r.

w sprawie wniesienia do Sejmu projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Senat wnosi do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe.

Jednocześnie upoważnia pana senatora Waldemara Witkowskiego do reprezentowania Senatu w pracach nad projektem.

MARSZAŁEK SENATU

Małgorzata KIDAWA-BŁOŃSKA

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy – Prawo oświatowe

Art. 1. W ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2024 r. poz. 737, z późn. zm.¹⁾) po art. 85 dodaje się art. 85a–85g w brzmieniu:

„Art. 85a. 1. W szkole i placówce może działać spółdzielnia uczniowska, zwana dalej „spółdzielnią”.

2. Spółdzielnia jest dobrowolnym zrzeszeniem uczniów danej szkoły lub placówki, której celem jest:

- 1) popularyzacja idei i wiedzy o spółdzielczości;
- 2) kształtowanie umiejętności życia i działania w społeczeństwie;
- 3) rozwijanie takich cech jak gospodarność, przedsiębiorczość, odpowiedzialność i solidarność.

3. Przedmiotem działalności spółdzielni może być prowadzenie na rzecz:

- 1) szkoły lub placówki oraz uczniów działalności usługowej, handlowej lub wytwórczej;
- 2) szkoły lub placówki, uczniów oraz środowiska lokalnego działalności społeczno-kulturalnej, promocyjnej i edukacyjnej.

4. Działalność spółdzielni nie jest działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców.

5. Spółdzielnia nie posiada osobowości prawnej i nie podlega wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego.

6. Spółdzielnia nie prowadzi ksiąg rachunkowych i nie sporządza sprawozdań na podstawie przepisów ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości.

7. Rachunkowość spółdzielni prowadzi się w formie uproszczonej, w sposób umożliwiający ewidencję członków spółdzielni, ustalenie wartości stanu środków będących w dyspozycji spółdzielni, ustalenie wyniku ogólnego oraz w poszczególnych rodzajach działalności.

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2024 r. poz. 854, 1562, 1635 i 1933 oraz z 2025 r. poz. 619, 620, 622 i 769.

8. Spółdzielnia przetwarza dane osobowe w zakresie niezbędnym do prowadzenia działalności statutowej.

Art. 85b. 1. Spółdzielnia może być założona, jeżeli z taką inicjatywą wystąpi grupa co najmniej 5 uczniów szkoły lub placówki, którzy ukończyli 13. rok życia, zwanych dalej „założycielami spółdzielni”. W przypadku małoletniego ucznia wymagana jest pisemna zgoda jego rodziców.

2. Założyciele spółdzielni przekazują dyrektorowi szkoły lub placówki listę założycieli spółdzielni wraz ze zgodami, o których mowa w ust. 1, oraz projektem statutu spółdzielni.

3. Dyrektor szkoły lub placówki wyraża zgodę na założenie spółdzielni po uprzednim uzgodnieniu warunków jej prowadzenia z założycielami spółdzielni.

4. Opiekę nad działalnością spółdzielni sprawuje nauczyciel–opiekun wyznaczony przez dyrektora szkoły lub placówki spośród nauczycieli zatrudnionych w szkole lub placówce.

5. Do obowiązków nauczyciela–opiekuna należy w szczególności monitorowanie działalności spółdzielni, udzielanie pomocy członkom spółdzielni w jej prowadzeniu, nadzorowanie dokumentacji i rozliczeń finansowych spółdzielni.

Art. 85c. 1. Spółdzielnia zrzesza co najmniej 5 członków.

2. Członek spółdzielni wnosi wpisowe, które przeznacza się na działalność statutową spółdzielni.

3. Wysokość wpisowego nie może być wyższa niż 10 zł. Wpisowe nie podlega zwrotowi.

4. Członkowie spółdzielni nie otrzymują wynagrodzenia z tytułu pracy w spółdzielni.

5. Nadwyżka środków finansowych uzyskana w wyniku działalności spółdzielni nie podlega podziałowi pomiędzy jej członków i jest przeznaczana na działalność statutową spółdzielni.

Art. 85d. 1. Spółdzielnia działa na podstawie statutu.

2. Statut spółdzielni określa w szczególności nazwę spółdzielni, przedmiot jej działalności, wysokość wpisowego, sposób nabywania i utraty członkostwa oraz przyczyny utraty członkostwa w spółdzielni, prawa i obowiązki członków, zadania i kompetencje organów spółdzielni, okres ich kadencji oraz tryb ich obsadzania i odwoływania przed upływem kadencji, zasady dokonywania zmian statutu, a także gospodarowania mieniem spółdzielni.

3. Założyciele spółdzielni uchwalają pierwszy statut spółdzielni większością głosów.

Art. 85e. Organami spółdzielni są:

- 1) walne zgromadzenie, które jest najwyższym organem spółdzielni;
- 2) komisja rewizyjna, która sprawuje kontrolę i nadzór nad działalnością spółdzielni;
- 3) zarząd, który kieruje działalnością spółdzielni oraz reprezentuje ją na zewnątrz.

Art. 85f. 1. Spółdzielnia przechodzi w stan likwidacji, w przypadku gdy:

- 1) w sposób trwały nie może osiągnąć wymaganego stanu członków spółdzielni;
- 2) w sposób trwały nie jest w stanie prowadzić działalności statutowej;
- 3) jej działalność została uznana przez dyrektora szkoły lub placówki za niezgodną ze statutem;
- 4) szkoła lub placówka, w której działa spółdzielnia, uległa likwidacji albo przekształceniu uniemożliwiającemu dalsze prowadzenie działalności spółdzielni.

2. W przypadkach, o których mowa w ust. 1 pkt 1–3, mienie spółdzielni z dniem jej likwidacji przeznacza się na cele statutowe szkoły lub placówki. W przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 4, mienie spółdzielni, z dniem likwidacji szkoły lub placówki albo jej przekształcenia, przeznacza się na cele statutowe organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz młodzieży wskazanej w uchwale walnego zgromadzenia spółdzielni.

Art. 85g. W sprawach nieuregulowanych w niniejszej ustawie do spółdzielni uczniowskich stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 2024 r. poz. 593).”.

Art. 2. Działające w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy spółdzielnie uczniowskie dostosują swoje statuty do przepisów art. 85a–85f ustawy zmienianej w art. 1, w terminie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 3. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

U Z A S A D N I E N I E

Celem projektu ustawy jest ustanowienie podstawy prawnej do zakładania i funkcjonowania spółdzielni uczniowskich w szkołach i placówkach. Spółdzielnie uczniowskie stanowią formę edukacji w zakresie praktycznego działania przedsiębiorstwa. Jest to także forma edukacji w obszarze zespołowego działania dla realizacji celów wyznaczonych wspólnie przez członków spółdzielni uczniowskiej.

W systemie prawnym nie ma przepisów, które regulowałyby funkcjonowanie spółdzielni uczniowskich. Obecnie spółdzielnie uczniowskie są zakładane i funkcjonują w szkołach i placówkach w oparciu o statut, który jest przygotowywany na bazie Wzorcowego Statutu Spółdzielni Uczniowskiej. Dokument ten został opracowany przez Krajową Radę Spółdzielczości w porozumieniu z Ministerstwem Oświaty i Wychowania, a następnie zatwierdzony uchwałą II Kongresu Polskiej Spółdzielczości w 1983 r. Struktura organów spółdzielni uczniowskich jest wzorowana na przepisach ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze. Niemniej brak ustawowej regulacji instytucji spółdzielni uczniowskiej wzbudza obawy szkół i placówek, dotyczące zasad funkcjonowania spółdzielni uczniowskich w ich strukturze, a w następstwie hamuje rozwój spółdzielczości uczniowskiej.

W związku z powyższym projekt ustawy przewiduje wprowadzenie zmian w ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, które mają na celu stworzenie podstawy prawnej do funkcjonowania spółdzielni uczniowskich w szkołach i placówkach.

Projekt ustawy reguluje zasady zakładania oraz funkcjonowania spółdzielni uczniowskich, które mają być instytucjami wewnątrzszkolnymi działającymi na podstawie własnych statutów.

Projekt zakłada, że spółdzielnia uczniowska będzie dobrowolnym zrzeszeniem uczniów danej szkoły lub placówki, której celem będzie w szczególności: popularyzacja idei i wiedzy o spółdzielczości, kształtowanie umiejętności życia i działania w społeczeństwie, a także rozwijanie takich cech jak gospodarność, przedsiębiorczość, odpowiedzialność i solidarność.

Przedmiotem działalności spółdzielni będzie mogło być prowadzenie działalności usługowej, handlowej lub wytwórczej na rzecz szkoły lub placówki oraz uczniów, a także działalności społeczno-kulturalnej, promocyjnej i edukacyjnej rzecz szkoły lub placówki, uczniów oraz środowiska lokalnego. Jednocześnie projekt ustawy przesądza, że działalność spółdzielni uczniowskiej nie będzie działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców.

Założeniem projektu jest maksymalne uproszczenie sposobu działania spółdzielni uczniowskich i w związku z tym przewiduje się, że spółdzielnia uczniowska nie będzie prowadziła ksiąg rachunkowych i nie będzie sporządzała sprawozdań na podstawie przepisów ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości. Rachunkowość spółdzielni będzie prowadzona w formie uproszczonej, w sposób umożliwiający ewidencję członków spółdzielni, ustalenie wartości stanu środków będących w dyspozycji spółdzielni, ustalenie wyniku ogólnego oraz w poszczególnych rodzajach działalności. Spółdzielnia uczniowska będzie także przetwarzała dane osobowe w zakresie niezbędnym do prowadzenia działalności statutowej.

Założycielami spółdzielni uczniowskiej będzie mogła być grupa co najmniej 5 uczniów szkoły lub placówki, którzy ukończyli 13. rok życia. Projekt przewiduje, że w przypadku małoletniego ucznia będzie wymagana pisemna zgoda jego rodziców. Wymieniona grupa uczniów będzie przekazywała dyrektorowi szkoły lub placówki listę założycieli wraz z wymaganymi zgodami rodziców oraz projektem statutu spółdzielni.

Dyrektor szkoły lub placówki będzie wyrażał zgodę na utworzenie spółdzielni po uprzednim uzgodnieniu warunków jej prowadzenia z grupą uczniów, która wystąpiła z inicjatywą jej utworzenia. Projekt zakłada, że opiekę nad działalnością spółdzielni będzie sprawował nauczyciel–opiekun wyznaczony przez dyrektora szkoły lub placówki spośród nauczycieli w nich zatrudnionych. Do obowiązków nauczyciela–opiekuna będzie należało w szczególności monitorowanie działalności spółdzielni, udzielanie pomocy członkom spółdzielni w jej prowadzeniu, nadzorowanie dokumentacji i rozliczeń finansowych spółdzielni.

Projekt wprowadza także wymóg wniesienia przez członka spółdzielni wpisowego, które będzie przeznaczane na działalność statutową spółdzielni, z tym że wysokość wpisowego nie będzie mogła być wyższa niż 10 zł. Wpisowe nie będzie podlegało zwrotowi. Projekt zakłada, że członkowie spółdzielni nie będą otrzymywali wynagrodzenia z tytułu pracy w spółdzielni, a nadwyżka środków finansowych uzyskana w wyniku działalności spółdzielni nie będzie podlegała podziałowi pomiędzy jej członków.

Projekt przewiduje, że spółdzielnia będzie działała na podstawie statutu, który w szczególności będzie określał: nazwę spółdzielni, przedmiot jej działalności, prawa i obowiązki członków, zasady przystępowania do spółdzielni i występowania z niej, organy spółdzielni, zasady ich wybierania oraz ich kompetencje.

Projekt stanowi, że pierwszy statut spółdzielni uczniowskiej będą uchwalali jej założyciele większością głosów.

Najwyższym organem spółdzielni będzie walne zgromadzenie. Organem sprawującym kontrolę i nadzór nad działalnością spółdzielni będzie komisja rewizyjna. Działalnością spółdzielni będzie kierował zarząd, do którego obowiązków będzie należało także reprezentowanie spółdzielni na zewnątrz.

Niezależnie od powyższego projekt zawiera przepis, który precyzuje przesłanki skutkujące likwidacją spółdzielni oraz określa zasady gospodarowania mieniem spółdzielni w przypadku jej likwidacji. Przewidziano, że mienie spółdzielni uczniowskiej będzie przeznaczane na cele statutowe szkoły lub placówki. Natomiast w przypadku, gdy prowadzenie spółdzielni uczniowskiej nie będzie możliwe z uwagi na likwidację szkoły lub placówki albo jej przekształcenie, mienie spółdzielni uczniowskiej będzie przekazywane na cele statutowe organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz młodzieży, która będzie wskazywana uchwałą walnego zgromadzenia spółdzielni.

Do spółdzielni uczniowskich będą stosowane subsydiarnie przepisy ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze.

Projekt zawiera przepis dostosowujący, który przewiduje, że spółdzielnie uczniowskie działające przed dniem wejścia w życie projektowanej ustawy dostosują swoje statuty do wymagań w niej wskazanych, w terminie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie noweli.

Ustawa wejdzie w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

Oczekiwane skutki społeczne, gospodarcze i finansowe oraz wyniki konsultacji zostały przedstawione w Ocenie Skutków Regulacji. Nadesłane w ramach konsultacji opinie i uwagi zostały zamieszczone na senackiej stronie internetowej.

Projekt ustawy nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Tytuł projektu: <i>ustawa o zmianie ustawy – Prawo oświatowe</i> Przedstawiciel wnioskodawcy: senator Waldemar Witkowski Osoby odpowiedzialne za projekt w Biurze Legislacyjnym: Danuta Drypa, główny legislator, tel. 22 694 9192 w zakresie OSR: Marian Fałek, główny ekspert, 22 694 9082	Data sporządzenia: 31 lipca 2025 r. Źródło: grupa senatorów Nr druku: 236, 236 S, 236 X
--	--

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

W publikacjach poświęconych tematyce spółdzielni uczniowskich wskazuje się na szereg problemów stanowiących bariery rozwojowe tych podmiotów. W szczególności wskazuje się na brak ustawowej podstawy do zakładania i funkcjonowania tych spółdzielni.^{1,2}

Polska jest krajem, w którym spółdzielczość uczniowska ma długą historię. Pierwsza spółdzielnia uczniowska powstała w 1900 r. w Pszczelinie koło Warszawy.³ Największy wzrost liczby spółdzielni uczniowskich przypada na lata międzywojenne (przed wybuchem II wojny światowej działały one w 30% szkół i było ich ok. 8 tys.)⁴ oraz na lata po II wojnie światowej (w roku szkolnym 1946-1947 było 12 tys. takich podmiotów). Pod koniec lat 80-tych XX wieku w szkołach aktywnych było ok. 18 tys. tego typu organizacji. Jednak począwszy od przemian ustrojowych ta liczba zaczęła się systematycznie zmniejszać. W 2011 r. mówiło się o działalności ok. 5 tysięcy spółdzielni.⁵ Z badań wynika, że spółdzielnie uczniowskie funkcjonują głównie w szkołach podstawowych, najczęściej położonych na wsi i w małych miejscowościach. Dominującym profilem ich aktywności jest działalność handlowa (większość spółdzielców zajmuje się prowadzeniem sklepików szkolnych), zazwyczaj zrzeszają od 10 do 30 uczniów. W załączniku do Oceny Skutków Regulacji zamieszczona została „Informacja nt. sytuacji spółdzielni uczniowskich”.

Promowanie i wspieranie spółdzielni uczniowskich wpisane zostało wyraźnie w Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej (KPRES), przyjęty przez Radę Ministrów w sierpniu 2014 r., następnie zmieniony uchwałą Rady Ministrów z dnia 31 stycznia 2019 r. na „Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej”, a także zmieniony w dniu 26 października 2022 r. uchwałą Rady Ministrów na „Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej”.⁶

W KPRES przewidziano, że „w kontekście rozwoju ekonomii społecznej w sposób szczególny należy zwrócić uwagę na rolę i znaczenie edukacji nieformalnej i poza formalnej (...) kształtującej postawy przedsiębiorcze i promującej zarówno podstawy ideowe i wartości ekonomii społecznej, jak i jej konkretne rozwiązania praktyczne”. „Wspierany będzie rozwój spółdzielczości w środowiskach młodzieżowych, zarówno we współpracy ze szkołami, w których jest ona zakorzeniona od 1900 r. w formie spółdzielni uczniowskich, jak również w innych placówkach dedykowanych wspieraniu i wychowaniu młodzieży (...)”.

W myśl art. 86 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe w szkole mogą działać stowarzyszenia i inne organizacje, w tym organizacje harcerskie, których celem statutowym jest działalność wychowawcza albo rozszerzenie i wzbogacenie form działalności dydaktycznej, wychowawczej, opiekuńczej i innowacyjnej szkoły lub placówki. Przepis ten nie reguluje wszystkich form zrzeszania się uczniów w określonych celach, w tym w szczególności w zakresie propagowania i praktykowania przedsiębiorczości.

Brak jest zagregowanych danych, na podstawie których można opisać aktualną sytuację funkcjonujących w szkołach spółdzielni uczniowskich (ilość podmiotów, kondycję finansową, liczbę członków) oraz uchwycić w czasie dynamikę zmian parametrów opisujących ich kondycję finansową.

¹ Agencja Rozwoju i Promocji Spółdzielczości Związku Lustracyjnego Spółdzielni Pracy; prezentacja pt. „Jaka regulacja dla spółdzielni uczniowskich? Prezentacja ekspertyzy”.

² Alicja Brand, „Uczeń spółdzielca przedsiębiorcą in spe”.

³ Elżbieta Magiera, „Spółdzielczość uczniowska w Polsce w okresie międzywojennym i jej walory wychowawcze”; Krajowa Rada Spółdzielcza; https://www.krs.org.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=41&Itemid=297

⁴ Henryka Babis, Agnieszka Budziewicz-Guźlecka, Anna Drab-Kurowska, Marcin Janowski, „Spółdzielnia uczniowska Praktyczna nauka podstaw kooperacji i przedsiębiorczości wśród uczniów. Przewodnik”.

⁵ Agencja Rozwoju i Promocji Spółdzielczości Związku Lustracyjnego Spółdzielni Pracy; prezentacja pt. „Jaka regulacja dla spółdzielni uczniowskich? Prezentacja ekspertyzy”.

⁶ <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WMP20220001171>

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji i oczekiwany efekt.

Rekomenduje się projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe, w którym proponuje się wprowadzić:

- podstawy prawne założenia, funkcjonowania i likwidacji spółdzielni uczniowskich w szkołach i placówkach:
 - ✓ spółdzielnia będzie dobrowolnym zrzeszeniem uczniów danej szkoły lub placówki; nie będzie posiadać osobowości prawnej, nie będzie podlegać wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego, aktywność spółdzielni nie będzie działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów regulujących funkcjonowanie przedsiębiorców,
 - ✓ spółdzielnia będzie mogła być założona, jeżeli:
 - z taką inicjatywą wystąpi grupa co najmniej 5 uczniów, którzy ukończyli 13. rok życia, szkoły lub placówki, członek spółdzielni obowiązany będzie wnieść wpisowe, którego wysokość nie może być wyższa niż 10 zł, wpisowe nie podlega zwrotowi,
 - dyrektor szkoły lub placówki będzie wyrażał zgodę na utworzenie spółdzielni uczniowskiej po uprzednim uzgodnieniu warunków jej prowadzenia z grupą uczniów występujących z inicjatywą jej utworzenia, wyznaczy spośród nauczycieli zatrudnionych w szkole lub placówce nauczyciela-opiekuna spółdzielni, który będzie sprawował opiekę nad jej działalnością,
 - ✓ członkowie spółdzielni nie będą otrzymywali wynagrodzenia z tytułu pracy w spółdzielni,
 - ✓ nadwyżka środków finansowych uzyskana w wyniku działalności spółdzielni nie będzie podlegała podziałowi pomiędzy jej członków i będzie przeznaczana na działalność spółdzielni,
 - ✓ spółdzielnia będzie działać na podstawie statutu, który określi: nazwę spółdzielni, przedmiot jej działalności, wysokość wpisowego, sposób nabywania i utraty członkostwa oraz przyczyny utraty członkostwa w spółdzielni, prawa i obowiązki członków, zadania i kompetencje organów spółdzielni, okres ich kadencji oraz tryb ich obsadzania i odwoływania przed upływem kadencji, zasady dokonywania zmian statutu, a także gospodarowania mieniem spółdzielni,
 - ✓ spółdzielnia uczniowska będzie mogła być postawiona w stan likwidacji, w przypadku, gdy:
 - w sposób trwały nie może osiągnąć wymaganego stanu członków,
 - w sposób trwały nie jest w stanie prowadzić działalności statutowej,
 - jej działalność została uznana przez dyrektora szkoły lub placówki za niezgodną ze statutem,
 - szkoła lub placówka uległa likwidacji albo przekształceniu uniemożliwiającemu dalsze prowadzenie działalności.
- spółdzielnie uczniowskie działające przed wejściem w życie projektowanej ustawy dostosują statuty do wymagań w niej wskazanych, w terminie 12 miesięcy od dnia wejścia projektowanej ustawy.

Oczekuje się, że przedmiotowa ustawa poprzez wyraźne ustawowe wyodrębnienie spółdzielni uczniowskich w ramach jednostek systemu oświaty przyczyni się do rozwoju popularyzowania tego rodzaju form edukacji umożliwiających nabywanie praktycznych umiejętności związanych z aktywnością gospodarczą.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

W dniu 20 czerwca 2024 r. Organizacja Narodów Zjednoczonych⁷ podjęła decyzję o ustanowieniu 2025 roku Międzynarodowym Rokiem Spółdzielczości pod hasłem „Spółdzielczość tworzy lepszy świat”. Kluczowe zalecenia dla państw członkowskich są następujące:

- stworzenie sprzyjającego środowiska dla spółdzielczości,
- promowanie przez spółdzielnie świadomości społecznej, kształtowanie nowych liderów,
- promowanie spółdzielczości poprzez edukację, wzmacnianie potencjału i ułatwianie współpracy międzynarodowej,
- wspieranie inicjatyw spółdzielczych.

⁷ ONZ; The International Year of Cooperatives (IYC2025) to be celebrated under the theme "Cooperatives Build a Better World".
<https://www.un.org/en/desa/cooperatives-launch-2025-international-year>

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt.			
Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
uczniów szkół i placówek			grupa co najmniej 5 uczniów, którzy ukończyli 13. rok życia, szkoły lub placówki będzie mogła wystąpić z inicjatywą założenia spółdzielni uczniowskiej, w przypadku małoletniego ucznia (poniżej 13. roku życia) wymagana będzie pisemna zgoda jego rodziców, po jej założeniu prowadzić aktywność na rzecz szkoły lub placówki oraz uczniów
dyrektorów szkół lub placówek			wyraża zgodę na utworzenie spółdzielni uczniowskiej, wyznacza spośród nauczycieli opiekuna spółdzielni, prawo uznania działalności spółdzielni za niezgodną ze statutem
szkoły i placówki			możliwość utworzenia i funkcjonowania spółdzielni uczniowskiej w ramach struktury jednostki oświatowej
nauczycieli (opiekunów spółdzielni uczniowskiej)			monitorowanie działalności spółdzielni, udzielanie pomocy członkom spółdzielni w jej prowadzeniu, nadzorowanie dokumentacji i rozliczeń finansowych spółdzielni
funkcjonujące spółdzielnie uczniowskie			obowiązek dostosowania w ciągu 12 miesięcy od dnia wejścia projektowanej ustawy statutu do wymagań niniejszej ustawy

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji.

Projekt *ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe* został w dniu 23 grudnia 2024 r. przekazany w celu konsultacji następującym podmiotom: Ministrowi Edukacji Narodowej; Ministrowi Finansów; Ministrowi Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej; Krajowej Radzie Spółdzielczej; Prezesowi Głównego Urzędu Statystycznego; Rzecznikowi Praw Dziecka; Rzecznikowi Praw Obywatelskich; Krajowej Radzie Komorniczej; Związkowi Nauczycielstwa Polskiego; Krajowej Radzie Regionalnych Izb Obrachunkowych; Związkowi Miast Polskich; Związkowi Powiatów Polskich; Związkowi Gmin Wiejskich RP; Związkowi Województw Rzeczypospolitej Polskiej; Związkowi Gmin i Powiatów; Unii Miasteczek Polskich; Związkowi Polskich Samorządów; Związkowi Banków Polskich; Krajowemu Związkowi Banków Spółdzielczych; Business Center Club; Federacji Przedsiębiorców Polskich; Konfederacji Lewiatan; Krajowej Izbie Gospodarczej; Polskiej Radzie Biznesu. Termin udzielenia opinii wyznaczono do dnia 17 stycznia 2025 r.

Minister Edukacji wyraził **negatywną opinię** wobec przedstawionej propozycji nowelizacji ustawy podając szereg argumentów. Dokonując oceny przedłożonej propozycji stwierdził, że nie ma wątpliwości co do poprawności celów edukacyjnych towarzyszących inicjatywie. Jednakże dodał, że uwzględniając złożone i specjalne uwarunkowania towarzyszące inicjatywom prawodawczym w edukacji nie można propozycji zmiany ustawy sytuować w oderwaniu od całokształtu reguł obecnie towarzyszącym realizacji zadań oświatowych. Proponowana nowelizacja prawa oświatowego dotyczy już obszaru uregulowanego prawem. Propozycja przewidująca wprowadzenie do ustawy dodatkowych reguł i sposobu działania tylko jednej z wielu potencjalnych aktywności pozalekcyjnych ucznia nie może być w konsekwencji uznana za doskonalącą przestrzeń i sposób współdziałania szkoły z partnerami zewnętrznymi. Propozycji nie można w konsekwencji nie skonfrontować z wzorcem i zasadą zakazu nieuzasadnionego uprzywilejowania w przepisach prawa wybranych instytucji i osób oraz zakazu bezpośredniego dyskryminowania innych.

Minister Finansów przedstawił uwagi dotyczące:

- zagadnień podatkowych związanych z funkcjonowaniem spółdzielni uczniowskich, wątpliwości dotyczące statusu podatkowego (podatku dochodowego od osób prawnych), a także kwalifikacji działalności na gruncie przepisów ustawy VAT,
- obowiązków wynikających z ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości,
- różnicowania zasad działalności podmiotów,
- braku regulacji określających zasady gospodarki finansowej spółdzielni uczniowskich,
- „opieki nad działalnością spółdzielni” przez wyznaczonego nauczyciela, nie jasne jest na czym ma polegać.

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej stwierdził, że ustawowe uregulowanie spółdzielczości uczniowskiej może przynieść **pozytywny wpływ na propagowanie idei spółdzielczości** i kooperatywności, a także rozwój aktywności społecznej i ekonomicznej młodzieży. Jednakże zauważył, że ww. projekcie brak jest rozwiązań regulujących kwestie formalne i finansowe związane z prowadzeniem działalności w formie spółdzielczości uczniowskiej.

Prezes Głównego Urzędu Statystycznego **popiera** propozycję zmiany ustawy polegającą na ustanowieniu podstawy prawnej funkcjonowania spółdzielni uczniowskich w szkołach i placówkach oświatowych. Jednocześnie dla celów statystycznych wskazane jest, aby w ustawie z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 152, z późn. zm.) uwzględnić **przepis zobowiązujący szkoły i placówki oświatowe do wprowadzania w SIO (System Informacji Oświatowej) informacji o istnieniu spółdzielni uczniowskich** (dot. liczby działających spółdzielni na terenie szkoły) oraz o liczbie uczniów należących do tych spółdzielni.

Rzecznik Praw Dziecka stwierdził, że projekt ustawy dotyczy ważnego zagadnienia, jednak **w obecnym kształcie wymaga jeszcze dalszych intensywnych prac legislacyjnych**, w opinii **zgłoszono** następujące uwagi:

- nie jest właściwym przyjęte rozwiązanie, zgodnie z którym w każdej szkole i każdej placówce możliwe jest utworzenie spółdzielni uczniowskiej i w związku z tym zaproponowano, aby spółdzielnia uczniowska mogła działać w szkole i placówce, o których mowa w art. 2 pkt 2-5 i 7 ustawy – Prawo oświatowe oraz wskazano, że należy przewidzieć upoważnienie ustawowe dla ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do określenia w drodze rozporządzenia typów szkół i placówek, w których nie może działać spółdzielnia uczniowska,
- kwestie osobowości prawnej i zdolności prawnej spółdzielni uczniowskich wymaga pogłębionego namysłu i doprecyzowania, w szczególności: jak projektodawca przewiduje pogodzić brak osobowości prawnej spółdzielni uczniowskiej z możliwością posiadania przez nią mienia i prowadzeniem działalności gospodarczej oraz kto będzie ponosił odpowiedzialność za zobowiązania i jej działalność,
- rozważenia wymaga kwestia czy nie należałoby wprowadzić ograniczenia wiekowego dla uczniów przystępujących do spółdzielni,
- projekt ustawy nie przewiduje, jaki organ nadaje lub uchwała pierwszy statut spółdzielni uczniowskiej,
- projekt ustawy nie określa na jakich zasadach spółdzielnia uczniowska prowadzi rachunkowość i sprawozdawczość finansową,
- zasadne byłoby określenie *expressis verbis*, że spółdzielnia uczniowska jest wyjęta spod ogólnych zasad opodatkowania i rejestrowania sprzedaży na kasie fiskalnej.

Związek Nauczycielstwa Polskiego wyraził **pozytywną** opinię i **zaproponował zapis** w brzmieniu: spółdzielnia zakładana jest i działa na terenie szkoły lub placówki oświatowej oraz może korzystać z pomieszczeń szkolnych na zasadach jak inne organizacje w szkołach.

Krajowa Rada Spółdzielcza uważa, że proponowane zmiany znacząco **poprawią warunki funkcjonowania spółdzielni uczniowskich**. Ponadto Krajowa Rada Spółdzielcza pozytywnie ocenia rozwiązanie określenia przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, w drodze rozporządzenia, nowego wzoru statutu spółdzielni uczniowskiej i wnioskuje, by nastąpiło to w porozumieniu z Krajową Radą Spółdzielczą. Postuluje również, aby w projektowanych zmianach ująć zapis: „Krajowa Rada Spółdzielcza prowadzi rejestr spółdzielni uczniowskich. Zasady prowadzenia rejestru i dane w nim uwidocznione określa Krajowa Rada Spółdzielcza”.

Krajowy Związek Banków Spółdzielczych **zgłosił następujące uwagi**:

- uwzględnienie w pkt 2 art. 85a także działalności o charakterze społecznym i oświatowo-kulturalnym na rzecz środowiska członków,
- odejścia od definiowania w art. 85a spółdzielni uczniowskiej jako „spółdzielni”, gdyż w ten sposób zdefiniowana jest każda spółdzielnia w ustawie Prawo spółdzielcze; spółdzielnia uczniowska powinna być określana z wykorzystaniem jej pełnej nazwy, tj. „spółdzielnia uczniowska”,
- dyrektor szkoły lub placówki powinien ustalać ostateczną treść statutu oraz dokonywać jego zmiany, po uprzedniej konsultacji z założycielami spółdzielni uczniowskiej,
- rozważenie powierzenia szkole lub placówce prowadzenia rejestru spółdzielni uczniowskich,
- określenie sposobu prowadzenia ewidencji działalności, obowiązek prowadzenia przez szkołę lub placówkę rachunku bankowego,
- określenie, iż w przypadku likwidacji spółdzielni uczniowskiej, jej majątek przechodzi na własność szkoły lub placówki.

Związek Powiatów Polskich **popiera ideę unormowania zasad** funkcjonowania spółdzielni uczniowskich, niemniej jednak uważa, że **zaproponowane** w tym zakresie **regulacje są niewystarczające**, wskazano obszary budzące wątpliwości.

Śląski Związek Gmin i Powiatów **pozytywnie** opiniuje inicjatywę legislacyjną. Jednocześnie w opinii poinformowano, że zdaniem niektórych samorządowców proponowane zmiany nie w pełni odpowiadają na realne potrzeby funkcjonowania spółdzielni uczniowskich i wskazano szczegółowe uwagi do projektu.

Unia Miasteczek Polskich **pozytywnie** opiniuje projekt ustawy.

Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego **zgłosił propozycję** dodania do art. 85b ust. 4. Uwaga podyktowana jest brakiem koniecznej dojrzałości psychicznej i intelektualnej dzieci w przedszkolach i klasach I–IV szkół podstawowych do prowadzenia spółdzielni.

Województwo Zachodniopomorskie nie zgłosiło uwag oraz **pozytywnie** opiniuje projekt ustawy.

Krajowa Rada Regionalnych Izb Obrachunkowych **nie wnosi uwag**.

Fundacja Rozwoju Spółdzielczości Uczniowskiej **rekomenduje procedować** przedstawiony projekt ustawy. Zdaniem Fundacji należałoby rozbudować definicję spółdzielni uczniowskich o wypisanie wszystkich cech, które można im przypisać.

Krajowe Centrum Edukacji Ekonomicznej **apeluje o możliwie szybkie zaakceptowanie projektu ustawy** wskazując kilka pozytywnych elementów, które mogą wynikać ze wsparcia instytucjonalnego idei spółdzielni uczniowskich.

W dniu 15 lipca 2025 r. na wspólnym posiedzeniu Komisja Edukacji i Komisja Ustawodawcza przyjęły projekt ustawy z poprawkami.

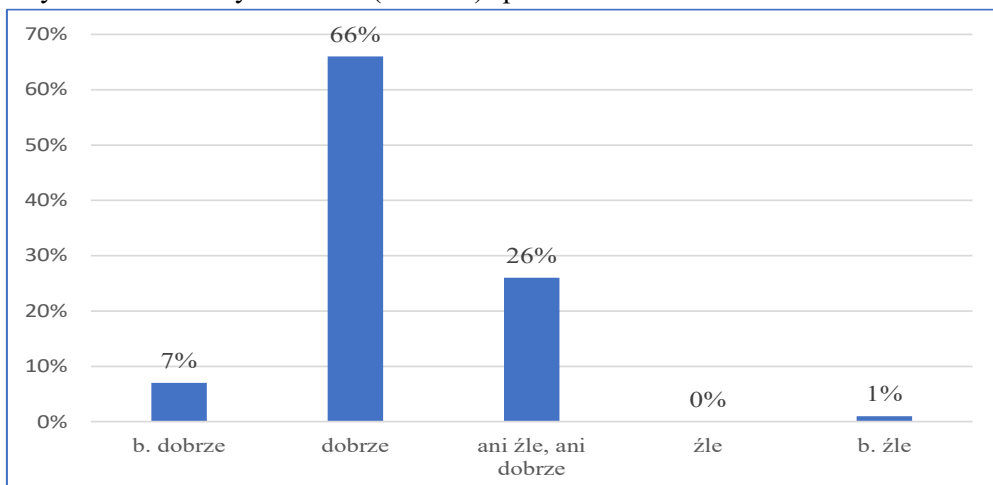
6. Wpływ na sektor finansów publicznych.

(ceny stałe z 2025 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0-10)
Dochody ogółem	0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Wydatki ogółem	0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Saldo ogółem	0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

Źródła finansowania	
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Przedmiotowa ustawa będzie regulować sposób zakładania, funkcjonowania i likwidacji spółdzielni uczniowskich w szkołach i placówkach. Zgodnie z projektem ustawy spółdzielnia uczniowska nie będzie mieć osobowości prawnej, będzie to raczej symulacja przedsiębiorstwa prowadzonego na terenie jednostki systemu oświaty i będzie jej integralną częścią. Bazę materialną do jej założenia będą środki pozyskane w postaci wniesienia wpisowego przez członków spółdzielni uczniowskiej. Jednakże dla efektywnego funkcjonowania spółdzielni członkowskiej niezbędne będą także zasoby danej jednostki oświatowej, np. pomieszczenie i jego wyposażenie w środki ruchome. Brak jest statystyk ukazujących bieżącą sytuację finansową wszystkich działających w Polsce spółdzielni uczniowskich. Pewien obraz ich kondycji finansowej można przybliżyć na podstawie sprawozdań za 2014 r. udostępnionych przed Fundację Rozwoju Spółdzielczości Uczniowskiej organizację pożytku publicznego, której działalność wspiera Krajowa Rada Spółdzielcza. W oparciu o dane z tego źródła powstała publikacja „Kondycja spółdzielni uczniowskich oraz ich rola w promowaniu postaw przedsiębiorczych i obywatelskich wśród młodzieży”.⁸ Z ww. publikacji wynika, że liczba spółdzielni, które do końca IV kwartału 2014 r. przesłały sprawozdanie wyniosła 56, to niewielka ilość podmiotów względem odsetka spółdzielni uczniowskich funkcjonujących na poziomie krajowym. Z dokonanej analizy danych wynika, że: średni roczny obrót wykazany przez spółdzielnie uczniowskie, które przesłały sprawozdania wyniósł 26 912,17 zł, minimalny obrót 1.536,37 zł, natomiast największy 157.901 zł. W sumie spółdzielnie uczniowskie (opisany w publikacji zbiór) wypracowały 204.616,35 zł zysku, średnio 4.092,32 zł.

⁸ Agencja Rozwoju i Promocji Spółdzielczości ZLSP, „Kondycja spółdzielni uczniowskich oraz ich rola w promowaniu postaw przedsiębiorczych i obywatelskich wśród młodzieży”, <http://zlsp.org.pl/pl/dla-spoldzielni/do-sciagniecia/246-kondycja-spoldzielni-uczniowskich-oraz-ich-rola-w-promowaniu-postaw-przedsiębiorczych-i-obywatelskich-wsrod-mlodziezy>

Wykres nr 1: Oceny funduszu (budżetu) spółdzielni uczniowskich.

Źródło: Agencja Rozwoju i Promocji Spółdzielczości Związku Lustracyjnego Spółdzielni Pracy; prezentacja pt. „Jaka regulacja dla spółdzielni uczniowskich? Prezentacja ekspertyzy”

Wniosek. Sytuacja finansowa spółdzielni uczniowskich przedstawiona ww. opracowaniu nie została ukazana na próbie stricte reprezentatywnej, dlatego dane te nie mogą stanowić podstawy do uzyskania przybliżonego obrazu sytuacji finansowej wszystkich aktualnie działających spółdzielni uczniowskich. Jednakże ta charakterystyka pozwala wnioskować, że ryzyko wynikające z działalności uczniów w ramach spółdzielni uczniowskiej, tj. uzyskany z aktywności uczniów wynik finansowy, będzie wiązał się z niskim potencjalnym negatywnym wpływem na saldo finansowe danej jednostki oświatowej (w przypadku konieczności pokrycia straty netto poniesionej przez spółdzielnię czy straty w przypadku jej likwidacji). Na tej podstawie wnioskuje się, że zaproponowany kształt regulacji działalności spółdzielni uczniowskich będzie miał prawdopodobnie **marginalny wpływ** na sektor finansów publicznych.

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe.

Skutki

Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z 2025 r.)	duże przedsiębiorstwa	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	0	0	0	0	0	0	0
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	<u>Brak wpływu</u> na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość.						
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							

⁹ Agencja Rozwoju i Promocji Spółdzielczości Związku Lustracyjnego Spółdzielni Pracy; prezentacja pt. „Jaka regulacja dla spółdzielni uczniowskich? Prezentacja ekspertyzy”.

		W długim okresie można oczekiwać na pozytywny wpływ ustawy na działalność gospodarczą, w szczególności prowadzonej w formie spółdzielni. Przedmiotowa ustawa będzie regulować sposób zakładania i funkcjonowania spółdzielni uczniowskich, doświadczenia nabyte przez uczniów podczas aktywności w tego typu podmiotach przyczyniają się do nabywania wiedzy praktycznej z obszaru prowadzenia działalności gospodarczej, w szczególności w ramach spółdzielni. Dzięki tej formie wychowawczej uczniowie uzyskają możliwość wyrabiania dobrych nawyków, nabycia umiejętności i kształtowania postawy związanej z lepszą orientacją na rynku pracy, może to zaowocować nie tylko skuteczniejszym przez nich poszukiwaniem pracy, ale także zakładaniem własnej działalności gospodarczej.
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	Brak wpływu.
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń		
8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu.		
Spółdzielnie uczniowskie nie będą zobowiązane do prowadzenia ksiąg rachunkowych i sporządzania sprawozdań na podstawie ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości oznacza to, że obciążenia regulacyjne (w tym obowiązki informacyjne) będą ograniczone.		
9. Wpływ na rynek pracy.		
Brak skutków.		
10. Wpływ na pozostałe obszary.		
☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☒ inne: edukacja	☐ demografia ☐ mienie państwowe	☐ informatyzacja ☐ zdrowie
Genezą spółdzielczości, czyli działalności w ramach spółdzielni, jest praca ukierunkowana na realizację wspólnego, społecznie korzystnego celu. Uczestnicy kooperacji, kształtując swój własny indywidualizm w duchu harmonii z potrzebami społeczności, realizują faktycznie potrzeby grupy, w której funkcjonują. Przedmiotowa ustawa będzie regulować sposób zakładania i funkcjonowania spółdzielni uczniowskich w szkołach i placówkach oświatowych. Dzięki rozwiązaniom zaproponowanym w projektowanej ustawie placówki oświatowe uzyskają możliwość prowadzenia edukacji także w obszarze praktycznego funkcjonowania przedsiębiorstwa, gdyż spółdzielnia uczniowska to swego rodzaju symulacja przedsiębiorstwa prowadzonego na terenie jednostki systemu oświaty w warunkach rzeczywistych. Pozytywne skutki takiej metody wychowania i nauczania uczniów wskazuje się w publikacjach na podstawie doświadczeń historycznych, wynikających z teorii zarządzania, badań empirycznych poświęconych tematyce funkcjonowania spółdzielni uczniowskich, a także doświadczeń międzynarodowych. Prezes Międzynarodowego Związku Spółdzielczego Pan Ariel Guarco, w swoim przesłaniu na Międzynarodowy Dzień Spółdzielczości zaznaczył, że: <i>Spółdzielnie [uczniowskie] takie, istniejące w wielu krajach, odgrywają kluczową rolę we wpajaniu naszym dzieciom i młodzieży wartości i zasad spółdzielczych i w wychowywaniu następnych pokoleń spółdzielców. Jesteśmy świadomi, że spółdzielnie uczniowskie w Polsce mają długą, niemal 120-letnią tradycję i że zawsze były ważnym elementem polskiego systemu szkolnego i wychowawczego. Jednakże w nowoczesnym społeczeństwie wymagają dobrej legislacji, która umożliwi im prowadzenie ich biznesu w niewielkiej skali, ale również weźmie pod uwagę specyfikę działalności angażującej ich młodych i bardzo młodych członków.</i>¹⁰ Doświadczenia historyczne. Polska należy do krajów, w których spółdzielczość uczniowska ma długą i bogatą historię. Duży wzrost liczby spółdzielni uczniowskich przypada na lata międzywojenne. „Rozwój spółdzielczości uczniowskiej w Drugiej Rzeczypospolitej (...) doprowadził do znacznego wzrostu nie tylko liczby zrzeszeń szkolnych, lecz także do ich różnorodności i bogactwa osiągnięć, metod i form pracy. Teoria i praktyka tego okresu opracowała wychowawcze, organizacyjne i ekonomiczne aspekty działalności kooperatyw uczniowskich, które uważano za nowoczesną metodę wychowania (...)”.¹¹		

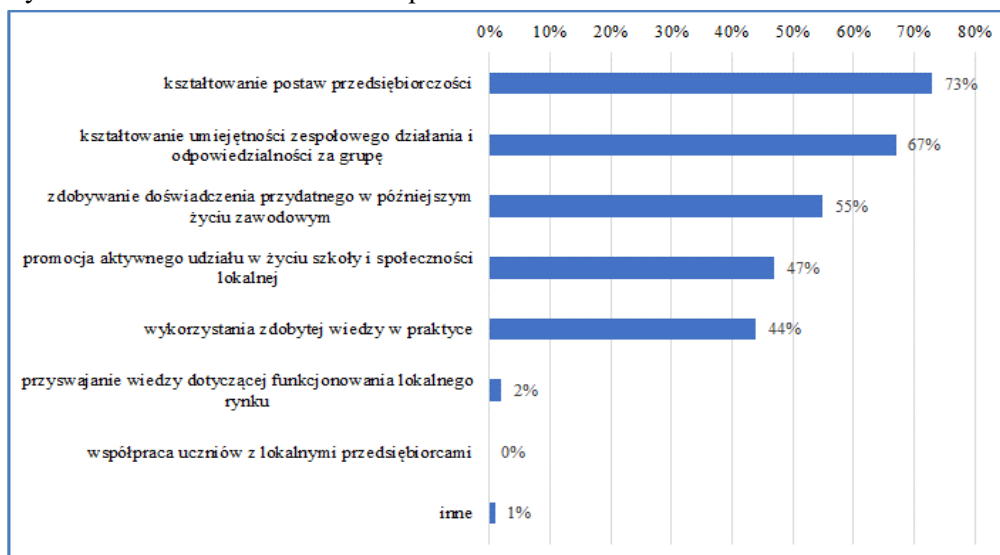
¹⁰ Krajowa Rada Spółdzielcza; https://www.krs.org.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=41&Itemid=297

¹¹ Elżbieta Magiera, „Spółdzielczość uczniowska w Polsce w okresie międzywojennym i jej walory wychowawcze”.

Teoria zarządzania. Zgodnie z teorią nauk organizacji i zarządzania przedsiębiorca winien bowiem wykazywać potrzebę osiągnięć (ambicję), dążyć do pracy na własny koszt i własny rachunek, winien być pracowity, wytrwały i uparty w realizowaniu własnych zamierzeń, a także winien być gotów do podejmowania ryzyka. A zatem realizowanie form edukacji, w ramach których wśród młodzieży kształtowane są takie cechy, którymi powinien charakteryzować się każdy dorosły przedsiębiorca,¹² będzie sprzyjać aktywność w spółdzielniach uczniowskich. Młodzież szkolna działająca w ramach spółdzielni uczniowskich uczyć się będzie prowadzenia przedsiębiorstwa w wielu wymiarach: formalnym (funkcjonowanie organów statutowych spółdzielni, wewnątrzspółdzielcze relacje pomiędzy tymi organami oraz zadania tych organów), zarządzania procesami, zasobami i ludźmi. Ponadto uczniowie nabywać będą doświadczenie związane z organizowaniem i realizacją przedsięwzięć gospodarczych, oraz zagospodarowywaniem wypracowanych zysków. Uzyskane w toku działalności korzyści materialne, będą zgodnie z decyzją uczniowskiej wspólnoty, przeznaczane na cele określone w statucie.

Współczesne badania z obszaru modeli wychowawczych. Współczesne próbne badania z obszaru modeli wychowawczych kształtowanych w ramach spółdzielni uczniowskich przeprowadziła Krajowa Rada Spółdzielcza. Z badań wynika, że także obecnie spółdzielczość uczniowska jest identyfikowana jako działalność wzmacniająca pozytywne cechy osobowości.¹³ Krajowa Rada Spółdzielcza definiując znaczenie i funkcje spółdzielczości uczniowskiej stwierdziła, że „Nie można przeceniać roli, jaką spółdzielczość uczniowska odgrywa w rozwoju, wychowaniu oraz edukacji dzieci i młodzieży. Poprzez członkostwo w spółdzielni młody człowiek uczy się demokracji, współodpowiedzialności, dobrego gospodarowania, szacunku dla uczciwie zarobionych pieniędzy, a przede wszystkim pracy zespołowej i zbiorowej zaradności.

Wykres nr 2: Ocena kształtowania postaw.

Źródło: Agencja Rozwoju i Promocji Spółdzielczości Związku Lustracyjnego Spółdzielni Pracy; prezentacja pt. „Jaka regulacja dla spółdzielni uczniowskich? Prezentacja ekspertyzy”

Członkowie spółdzielni poznają zagadnienia ekonomiczne, finansowe i gospodarcze. Uczą się orientacji rynkowej, zarządzania czasem i podstaw marketingu, rozwijając po drodze swoje kompetencje rachunkowe, matematyczne. Nabyta wiedza i doświadczenie mogą ułatwić start w dorosłe życie, być może związane dalej ze spółdzielczością. Poza zaszczepianiem zainteresowań zawodowych, działanie w spółdzielni uczniowskiej rozwija postawy moralne i obywatelskie. Członkowie spółdzielni uczą się zasad funkcjonowania społeczeństwa w praktyce: solidarności, respektowania wspólnego dobra, przestrzegania wspólnie ustalonych reguł. Często, ze względu na profil prowadzonej działalności, członkowie zdobywają wiedzę z ekologii i ochrony środowiska oraz propagują zdrową żywność i styl życia.”¹⁴

Kluczową zaletą funkcjonowania spółdzielni uczniowskich jest kształtowanie postaw przedsiębiorczych. Takiej odpowiedzi udzieliło 73% ankietowanych. Ponadto korzyścią jest również kształtowanie umiejętności zespołowego działania oraz odpowiedzialności za grupę (67%). Ponad połowa respondentów wskazuje na zdobywanie doświadczenia przydatnego w późniejszym życiu zawodowym (55%). Poniżej połowy wskazań zebraly odpowiedzi związane z promocją aktywnego udziału w życiu szkoły i społeczności lokalnej (47%) lub wykorzystywania wiedzy w praktyce (44%).

¹² Alicja Brand, „Uczeń spółdzielca przedsiębiorcą in spe”.

¹³ Agencja Rozwoju i Promocji Spółdzielczości ZLSP, „Kondycja spółdzielni uczniowskich oraz ich rola w promowaniu postaw przedsiębiorczych i obywatelskich wśród młodzieży”.

¹⁴ Ibidem.

Publikacje krajowe z obszaru wychowawczych aspektów spółdzielni uczniowskich ograniczają się głównie do dwóch pozycji książkowych. Zebrany w nich materiał badawczy pozwolił na zbudowanie dwóch modeli zachowań uczniów spółdzielców:

- w spółdzielczym wychowaniu młodzieży akcentuje się przede wszystkim kształtowanie postaw człowieka gospodarczego (przedsiębiorczego), to jednak w efekcie praktycznego, uczestnictwa w spółdzielni uczniowskiej młodzież wyrabia w sobie postawy prospołeczne, umiejętności działań zespołowych oraz ukierunkowane na tworzenie dobra społecznego,¹⁵
- istotne były zależności między wartościami intelektualnymi pracy spółdzielczej a walorami moralnymi. Młody człowiek (uczeń) funkcjonujący w określonym środowisku (w spółdzielni uczniowskiej) zaczynał adoptować i powielać normy postępowania typowe dla tego środowiska i rozumieć ich zasadność. Z czasem stawały się one dla niego wytycznymi regulującymi jego zachowanie.¹⁶

Promowanie i wspieranie spółdzielni uczniowskich wpisane jest bardzo wyraźnie w Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej (KPRES). Dokument strategiczny przyjęty przez Radę Ministrów w sierpniu 2014 r., następnie zmieniony uchwałą Rady Ministrów z dnia 31 stycznia 2019 r. na „Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej”, a także zmieniony w dniu 26 października 2022 r. uchwałą Rady Ministrów na „Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej”.

W KPRES¹⁷ stwierdzono, że „Szczególnie istotne z długofalowej perspektywy rozwoju sektora ekonomii społecznej będzie wpływanie na postawy i percepcję tej formy aktywności zarówno wśród obywateli, jak i przedstawicieli władz publicznych”. Osiągnięciu tego celu ma przyczynić się realizacja Priorytetu 1. Kształtowanie wśród młodzieży pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej.

W KPRES podkreślono, że „Kluczem do kształtowania pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej wśród młodzieży jest pokazanie młodemu człowiekowi korzyści, jakie dla jego rozwoju osobistego, a także dla otoczenia, w którym funkcjonuje, zaczynając od rodziny, wspólnoty lokalnej, na społeczeństwie kończąc, przynosi działalność w tej sferze. Najbardziej podstawową, a zarazem kluczową korzyścią dla młodego człowieka przygotowującego się do wejścia na rynek pracy, jest rozwój kompetencji społecznych i przedsiębiorczych, jakie daje czerpanie z doświadczeń i aktywność własna w sferze ekonomii społecznej. Równocześnie zwiększa się prawdopodobieństwo, że wyposażony w takie umiejętności, znając specyfikę funkcjonowania ekonomii społecznej, wybierze ścieżkę kariery z nią związaną, przyczyniając się w ten sposób do wzrostu poziomu kapitału ludzkiego i społecznego sektora. Realizacji priorytetu na sprzyjać zaplanowane Działanie IV.1.1 Rozwijanie kompetencji społecznych i przedsiębiorczych młodzieży w ramach i na rzecz ekonomii społecznej.

W KPRES przewidziano, że „w kontekście rozwoju ekonomii społecznej w sposób szczególny należy zwrócić uwagę na rolę i znaczenie edukacji nieformalnej i poza formalnej (...) kształtującej postawy przedsiębiorcze i promującej zarówno podstawy ideowe i wartości ekonomii społecznej, jak i jej konkretne rozwiązania praktyczne”. W ramach Działanie IV.1.1 Rozwijanie kompetencji społecznych i przedsiębiorczych młodzieży w ramach i na rzecz ekonomii społecznej zamieszczono, w podpunkcie 4, „Wspierany będzie rozwój spółdzielczości w środowiskach młodzieżowych, zarówno we współpracy ze szkołami, w których jest ona zakorzeniona od 1900 r. w formie spółdzielni uczniowskich, jak również w innych placówkach dedykowanych wspieraniu i wychowaniu młodzieży (...)”.

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego.

Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Z uwagi na charakter inicjatywy ustawa powinna podlegać ewaluacji. Skutki wynikające z wejścia w życie przepisów będą ujawniać się w różnym horyzoncie. Wpływ na jednostki oświaty ujawni się w krótkim okresie, wpływ na młodzież szkolną w średnim horyzoncie, natomiast oddziaływanie na sektor spółdzielczości w długim okresie. Dlatego ewaluacja ustawy powinna być przeprowadzona w kilku etapach.

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.).

Informacja nt. sytuacji spółdzielni uczniowskich.

Informacja nt. wysokości dysponowanych środków finansowych przez młodzież w wieku 13-17 lat.

Studium przypadku wynajem powierzchni pod automaty vendingowe w gminie wiejsko-miejskiej Pełczyce.

¹⁵ Alicja Brand, „Uczeń spółdzielca przedsiębiorcą in spe”.

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ Uchwała nr 212 Rady Ministrów z dnia 26 października 2022 r. zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia programu pod nazwą „Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej”.

Informacja nt. sytuacji spółdzielni uczniowskich

Materiał źródłowy. Informacja nt. sytuacji spółdzielni uczniowskich została sporządzona na podstawie opracowania „Kondycja spółdzielni uczniowskich oraz ich rola w promowaniu postaw przedsiębiorczych i obywatelskich wśród młodzieży”. Publikacja powstała w 2015 r. w ramach projektu „Spółdzielczość uczniowska jako instrument wzmacniania postaw przedsiębiorczych i obywatelskich wśród młodzieży” finansowanego z Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich. Raport został opracowany przez Związek Lustracyjny Spółdzielni Pracy we współpracy z Fundacją Rozwoju Spółdzielczości Uczniowskiej oraz gminą Raciechowice.

Badanie diagnozujące kondycję spółdzielni uczniowskich realizowane było przy pomocy ankiety internetowej. Zaproszenie do badania zostało wysłane do ponad 600 spółdzielni uczniowskich znajdujących się w bazie ARiPS. W badaniu wzięło udział 96 opiekunów spółdzielni uczniowskich, w tym 93% kobiet oraz 7% mężczyzn. Ze względu na brak szczegółowych informacji o statystycznej populacji spółdzielni uczniowskich, zgodnie z metodologią badawczą, nie można mówić o próbie stricte reprezentatywnej. Niemniej jednak, stosunkowa duża realizacja próby oraz jej struktura wpływa na uprawnienie wniosków dotyczących spółdzielców działających na poziomie ogólnokrajowym.

Wnioski. Spółdzielnie uczniowskie to zjawisko o złożonym charakterze, zróżnicowane pod względem funkcji pełnionych w szkole, działalności, wielkości i aktywności. Z przeprowadzonych badań, zarówno ilościowych, jak i jakościowych, spółdzielnie, które działają aktywnie są w dobrej kondycji. Ich członkowie charakteryzują się wysokim poziomem motywacji. Opiekun spółdzielni jest liderem, który dba o rozwój spółdzielni i uczniów.

- Sytuacja finansowa spółdzielni uczniowskich. Na podstawie sprawozdań z 2014 r. udostępnionych przed Fundację Rozwoju Spółdzielczości Uczniowskiej, została przeprowadzona analiza kondycji spółdzielni uczniowskich. Liczba spółdzielni, które do końca IV kwartału 2014 r. przesłały sprawozdanie wyniosła 56. Liczba ta jest niewielka względem odsetka spółdzielni uczniowskich funkcjonujących na poziomie krajowym. Z analizy danych wynika, że:
 - średni obrót wykazany przez spółdzielnię uczniowską, które przesłały sprawozdania wyniósł 26.912,17 zł,
 - minimalny obrót 1.536,37 zł,
 - natomiast największy 157.901 zł.

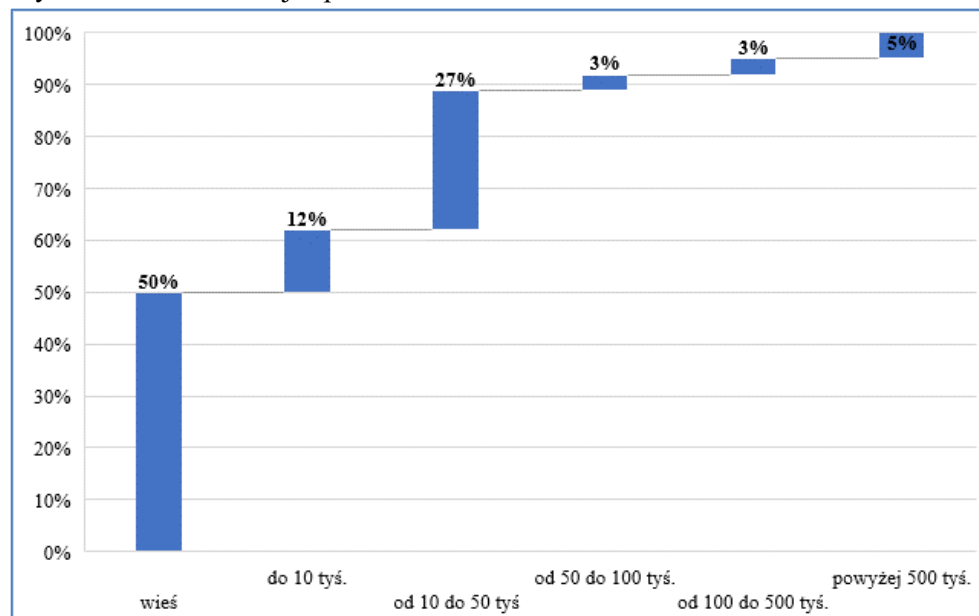
W sumie spółdzielnie uczniowskie wypracowały 204.616,35 zł zysku, średnio 4.092,32 zł. Największa nadwyżka wynosiła 15.611,07 zł, natomiast najmniejsza 177 zł.

- Spółdzielnie uczniowskie:
 - ✓ zlokalizowane są głównie w szkołach położonych na wsi i w małych miejscowościach,
 - ✓ funkcjonują głównie w szkołach podstawowych,
 - ✓ dominującym profilem aktywności jest działalność handlowa,
 - ✓ dominanta rozkładu liczby członków to przedział od 10 do 30 uczniów,
 - ✓ przeważają dobre oceny funduszu (budżetu) spółdzielni uczniowskich,
 - ✓ kluczowe wartości promowane związane są z przedsiębiorczością i gospodarnością,
 - ✓ korzystnie wpływają na kształtowanie postaw przedsiębiorczych oraz obywatelskich.

Pogłębiona charakterystyka spółdzielni uczniowskich. Z przeprowadzonych badań można uzyskać obraz funkcjonowania spółdzielni uczniowskich w następujących przekrojach:

1. **zlokalizowane są głównie w szkołach położonych na wsi i w małych miejscowościach.** Z ankiety odnośnie miejsca zamieszkania opiekunów spółdzielni uczniowskich wynika, że połowa zamieszkuje obszary wiejskie (50%), zaś 12% i 27% odpowiednio: w mieście do 10 tys. mieszkańców i do 50 tys. mieszkańców.

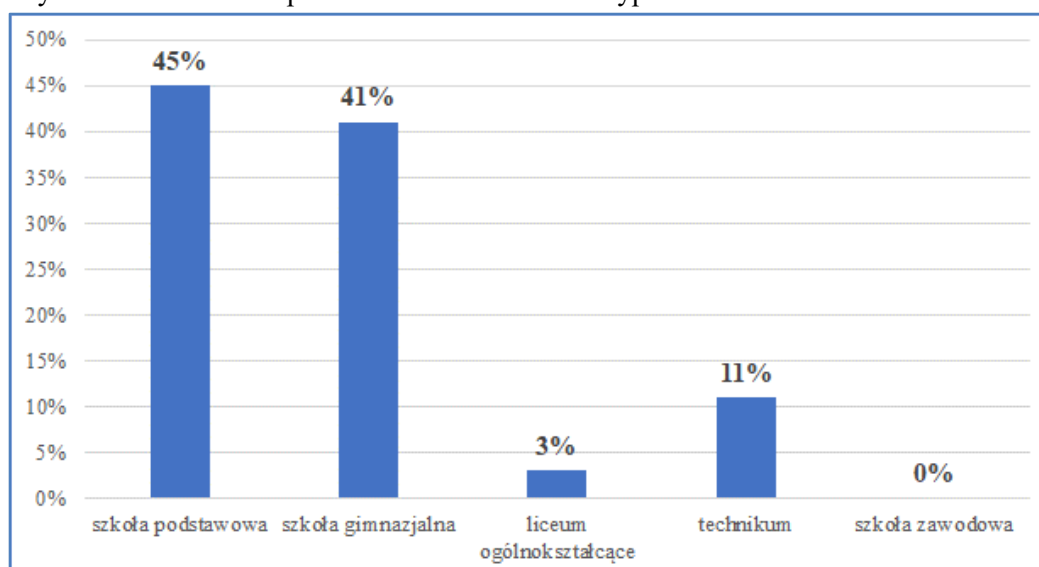
Wykres nr 3: Lokalizacja spółdzielni uczniowskich.

Źródło: Agencja Rozwoju i Promocji Spółdzielczości Związku Lustracyjnego Spółdzielni Pracy; prezentacja pt. „Jaka regulacja dla spółdzielni uczniowskich? Prezentacja ekspertyzy”

2. **funkcjonują głównie w szkołach podstawowych.** W badanej próbie 45% respondentów było pracownikami szkoły podstawowej, zaś 41% gimnazjalnej. Szkoły ponadgimnazjalne były reprezentowane przez mniejszy odsetek ankietowanych, 11% opiekunów pracowało w technikum, zaś zaledwie 3% w liceum ogólnokształcącym.

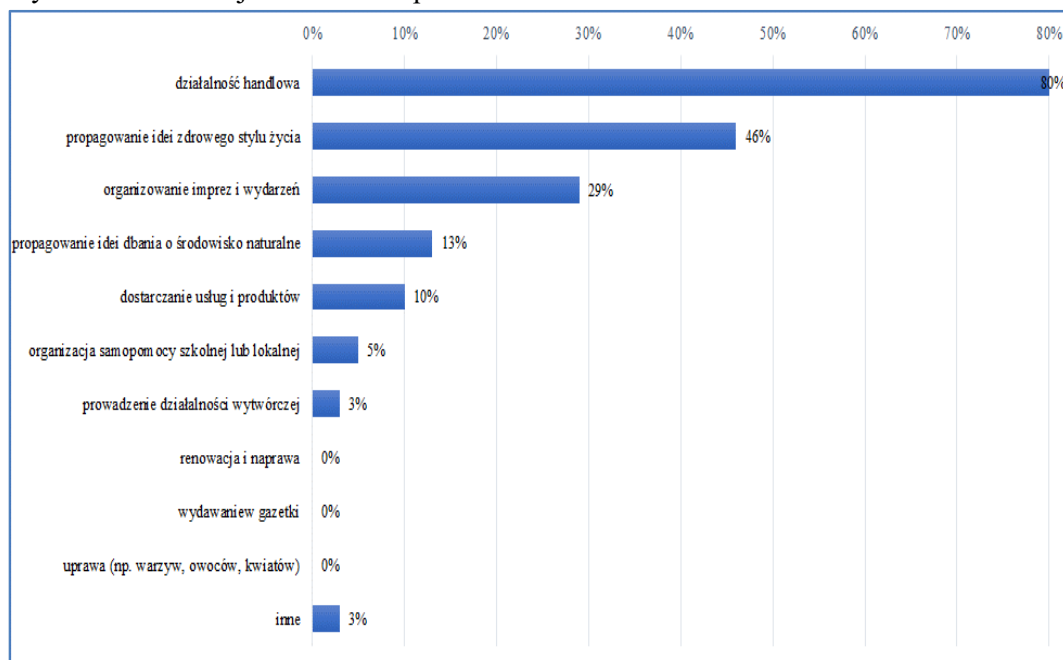
Wykres nr 4: Rozkład spółdzielni uczniowskich w typach szkół.

Źródło: Agencja Rozwoju i Promocji Spółdzielczości Związku Lustracyjnego Spółdzielni Pracy; prezentacja pt. „Jaka regulacja dla spółdzielni uczniowskich? Prezentacja ekspertyzy”

3. **dominującym profilem aktywności jest działalność handlowa.** Badani respondenci mogli wskazać maksymalnie 3 najważniejsze działania realizowane przez spółdzielnię uczniowską. Zebrane dane pokazują, że dominującym profilem działalności prowadzonej przez spółdzielców jest działalność handlowa (80% wskazań). Ponadto spółdzielnie propagują idee zdrowego stylu życia (46%) oraz zajmują się organizowaniem i wydarzeń (29%). Taki rozkład odpowiedzi wynika przede wszystkim z tego, że większość spółdzielców zajmuje się prowadzeniem sklepików szkolnych. Wśród innych odpowiedzi znalazły się odpowiedzi wskazujące na współpracę z podmiotami funkcjonującymi w szkole (m.in. samorządem uczniowskim), a także sponsorowanie organizowanych wydarzeń i konkursów szkolnych.

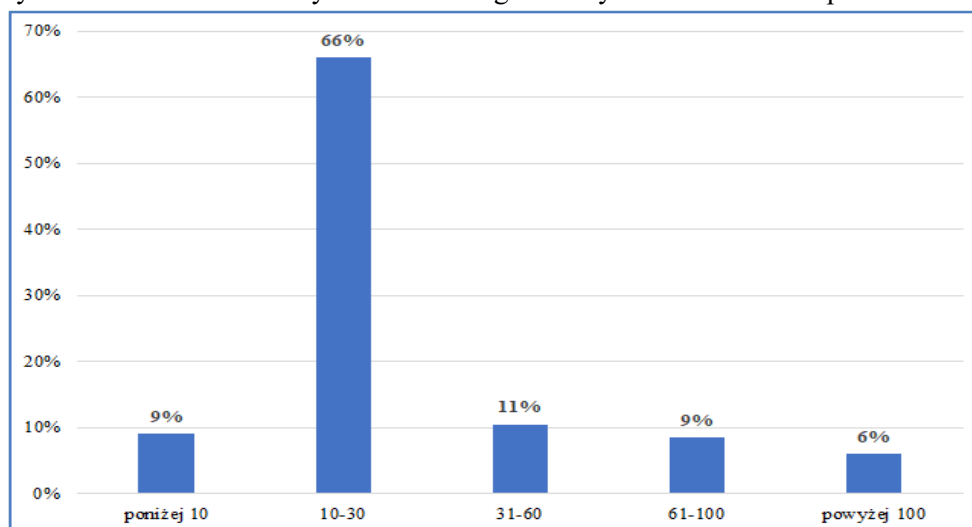
Wykres nr 5: Rodzaj działalności spółdzielni uczniowskich.

Źródło: Agencja Rozwoju i Promocji Spółdzielczości Związku Lustracyjnego Spółdzielni Pracy; prezentacja pt. „Jaka regulacja dla spółdzielni uczniowskich? Prezentacja ekspertyzy”

4. **dominanta rozkładu liczby członków spółdzielni uczniowskich to przedział od 10 do 30 uczniów.** Największy odsetek respondentów (66% odpowiedzi) wskazał, że w spółdzielni działa od 10 do 30 członków (dominanta rozkładu), średnia liczba członków spółdzielni uczniowskich wynosi 37 uczniów. W spółdzielnię liczącą najmniejszą liczbę członków zaangażowanych jest 4 uczniów, zaś najbardziej rozbudowana zrzesza ich aż 250.

Wykres nr 6: Rozkład liczby uczniów zaangażowanych w działalność spółdzielni uczniowskiej.

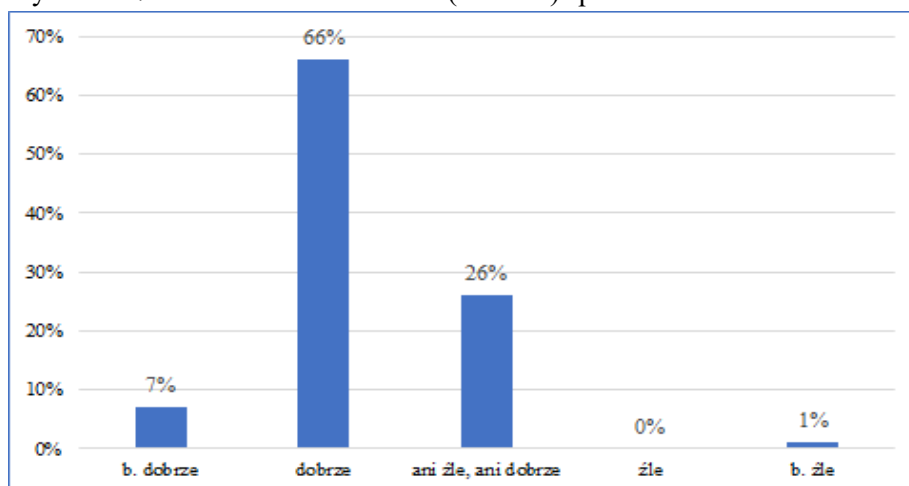

Źródło: Agencja Rozwoju i Promocji Spółdzielczości Związku Lustracyjnego Spółdzielni Pracy; prezentacja pt. „Jaka regulacja dla spółdzielni uczniowskich? Prezentacja ekspertyzy”

5. **przeważają dobre oceny funduszu (budżetu) spółdzielni uczniowskich.** Większość opiekunów spółdzielni uczniowskich ocenia fundusze, którymi dysponuje spółdzielnia jako dobre (66%). Ponadto co czwarty wstrzymał się od jednoznacznych deklaracji wskazując na odpowiedź „ani źle, ani dobrze”. Zdaniem 7% sytuacja finansowa spółdzielni jest bardzo dobra. W opinii 1% ankietowanych budżet spółdzielni jest bardzo zły. Zebrane dane świadczą o poprawnej gospodarności finansowej.

Jednakże na pytanie: czy na przestrzeni ostatnich lat fundusze spółdzielni uczniowskiej maleją, pozostają bez zmian czy wzrastają? połowa respondentów ocenia, że na przestrzeni ostatnich lat fundusze spółdzielni uczniowskiej maleją, przeciwnego zdania jest 16%, zaś pozostałe 34% jest zdania, że budżet pozostaje bez zmian, co wskazuje na konieczność pogłębienia badań w tym obszarze.

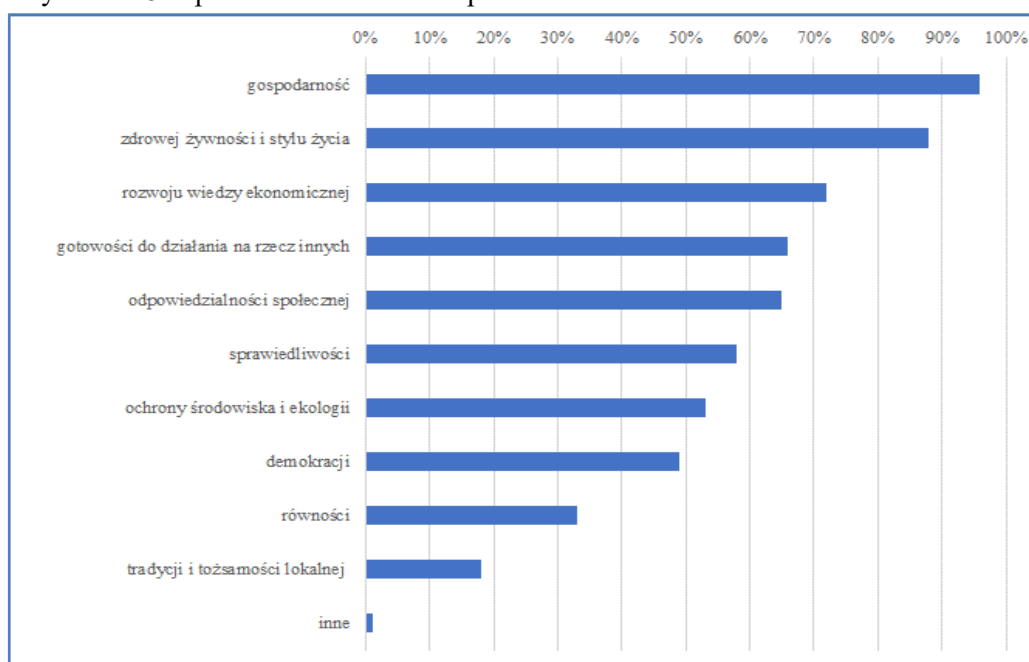
Wykres nr 7: Rozkład ocen funduszu (budżetu) spółdzielni uczniowskich.

Źródło: Agencja Rozwoju i Promocji Spółdzielczości Związku Lustracyjnego Spółdzielni Pracy; prezentacja pt. „Jaka regulacja dla spółdzielni uczniowskich? Prezentacja ekspertyzy”

6. **korzystnie wpływają na kształtowanie postaw przedsiębiorczych oraz obywatelskich.** Zdecydowana większość opiekunów zadeklarowała, że spółdzielnia uczniowska promuje wartości gospodarności (96%), zdrowej żywności i stylu życia (88%) oraz rozwoju wiedzy ekonomicznej (72%). Powyżej 50% wskazań zebrały również odpowiedzi związane z gotowością podjęcia działań na rzecz innych, odpowiedzialnością społeczną, sprawiedliwością oraz ochroną środowiska i ekologią. Na wartości typowo związane z postawą obywatelską wskazuje mniejszy odsetek badanych – promowanie demokracji wskazało 49%, równości 33%, zaś na tradycję i tożsamość lokalną 18%.

Wykres nr 8: Opinie nt. kształtowania postaw wśród uczniów.

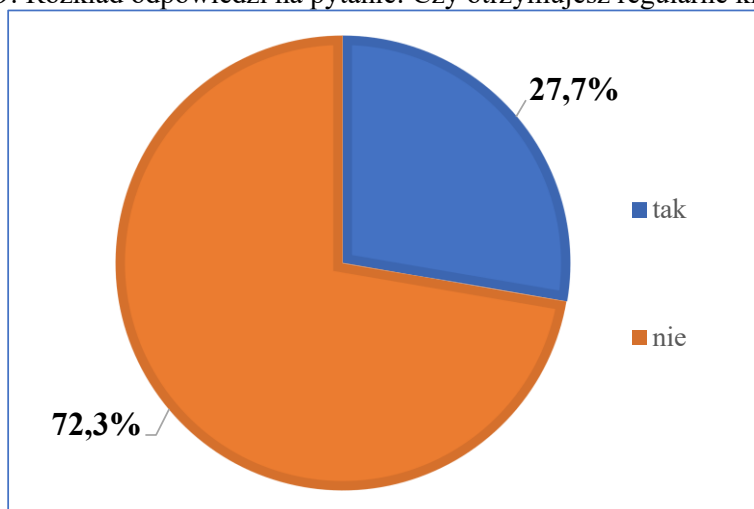

Źródło: Agencja Rozwoju i Promocji Spółdzielczości Związku Lustracyjnego Spółdzielni Pracy; prezentacja pt. „Jaka regulacja dla spółdzielni uczniowskich? Prezentacja ekspertyzy”

**Informacja nt. wysokości dysponowanych środków finansowych
przez młodzież w wieku 13-17 lat¹⁸**

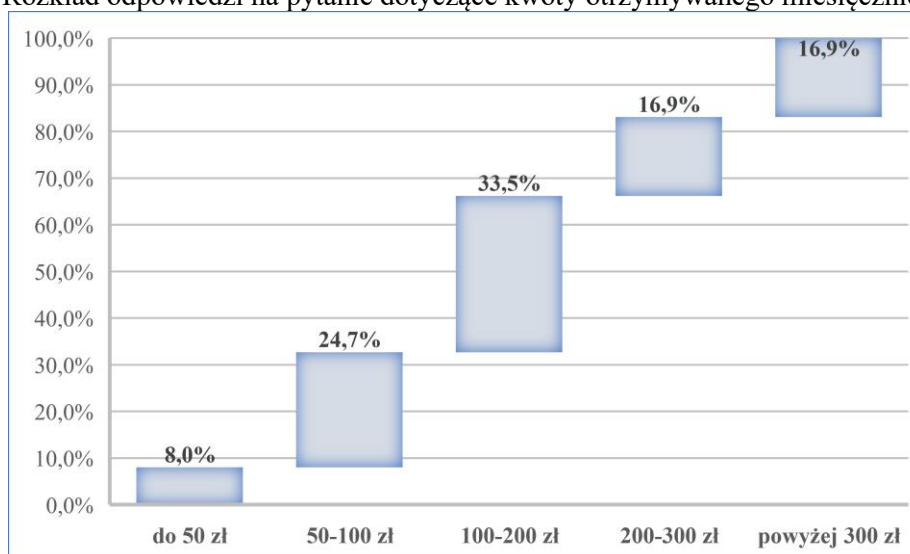
Związek Przedsiębiorstw Finansowych w Polsce wspólnie z Fundacją Trampki na giełdzie zlecił przeprowadzenie badania ankietowego na grupie 771 osób w wieku 13-17 lat, które zostało przeprowadzone w IV kwartale 2024 r. W raporcie „Junior w świecie nowoczesnych usług finansowych” zamieszczono szereg informacji charakteryzujących zachowania tej grupy osób w szerszym kontekście usług finansowych. Z publikacji wynika, że 72,3% ankietowanych otrzymuje regularne kieszonkowe, prawie 60% dostaje kwoty w wysokości od 50 zł do 200 zł miesięcznie. Z rozkładu odpowiedzi wynika, że młodzież kieszonkowe przeznacza najczęściej na zakup jedzenia na mieście.

Wykres nr 9: Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy otrzymujesz regularne kieszonkowe?

Źródło: „Junior w świecie nowoczesnych usług finansowych. Edycja 2024, Związek Przedsiębiorstw Finansowych w Polsce, Gdańsk 2024”.

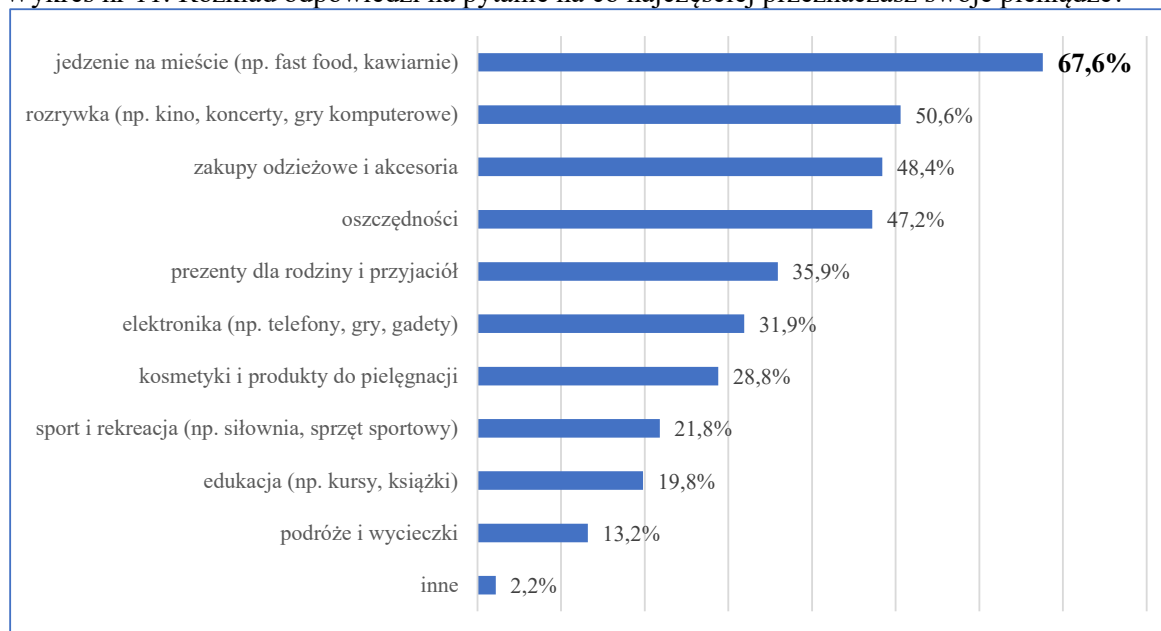
Wykres nr 10: Rozkład odpowiedzi na pytanie dotyczące kwoty otrzymywanego miesięcznie kieszonkowego.

Źródło: Na podstawie danych z publikacji „Junior w świecie nowoczesnych usług finansowych. Edycja 2024, Związek Przedsiębiorstw Finansowych w Polsce, Gdańsk 2024”.

¹⁸ Na podstawie raportu: „Junior w świecie nowoczesnych usług finansowych. Edycja 2024, Związek Przedsiębiorstw Finansowych w Polsce, Gdańsk 2024”. https://zpf.pl/pliki/raporty/raport-juniorzy-2024_20241210.pdf

Wykres nr 11: Rozkład odpowiedzi na pytanie na co najczęściej przeznaczasz swoje pieniądze?

Źródło: Na podstawie danych z publikacji „Junior w świecie nowoczesnych usług finansowych. Edycja 2024, Związek Przedsiębiorstw Finansowych w Polsce, Gdańsk 2024”.

Studium przypadku
wynajem powierzchni pod automaty vendingowe w gminie wiejsko-miejskiej Pełczyce

Pełczyce – miasto w województwie zachodniopomorskim, w powiecie choszczeńskim, siedzibą gminy miejsko-wiejskiej są Pełczyce. W 2019 r. gmina liczyła 7 764 mieszkańców, na jej terenie były cztery szkoły podstawowe w których uczyło się 642 uczniów.¹⁹

Tabela nr 1: Wybrane dane statystyczne.

	2017	2018	2019
Ludność	7 858	7 811	7 764
Szkoły podstawowe	4	4	4
Uczniowie szkół podstawowych	599	639	642
Gimnazja	-	-	-
Uczniowie szkół gimnazjalnych	118	58	-

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie.

Z poniższego zestawienia wynika, że w gminie Pełczyce automaty vendingowe to popularne rozwiązanie pozwalające uczniom na zakup przekąsek i napojów w trakcie przerw.

Tabela nr 2: Zestawienie dochodów z tytułu wynajmu powierzchni pod automaty vendingowe [zł].

	Szkoła Podstawowa Pełczyce												Razem
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
2020	147,60	147,60	147,60										442,80
2021					73,80	73,80			147,60	147,60	147,60	147,60	738,00
2022	147,60	73,80	147,60	147,60	147,60	147,60			147,60	147,60	147,60	147,60	1 402,20
2023	147,60	147,60	147,60	147,60	147,60	147,60			147,60	147,60	147,60	147,60	1 476,00
2024	147,60	147,60	147,60	147,60	147,60	147,60			147,60	147,60	147,60		1 328,40
	Szkoła Podstawowa Lubiana												Razem
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
2020	123,00	123,00	123,00						123,00				492,00
2021						123,00			123,00	123,00	123,00	123,00	615,00
2022	123,00	61,50	123,00	123,00	123,00	123,00			123,00	123,00	123,00	123,00	1 168,50
2023	123,00	123,00	123,00	123,00	123,00	123,00			123,00	123,00	123,00	123,00	1 230,00
2024	123,00	123,00	123,00	123,00	123,00	123,00			147,60	147,60	147,60		1 180,80
	Szkoła Podstawowa Chrapowo												Razem
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
2022												73,80	73,80
2023	147,60	147,60	147,60	147,60	147,60	147,60			147,60	147,60	147,60	147,60	1 476,00
2024	147,60	147,60	147,60	147,60	147,60	147,60			147,60	147,60	147,60		1 328,40
	Szkoła Podstawowa Będargowo												Razem
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
2022										147,60	147,60	147,60	442,80
2023	147,60	147,60	147,60	147,60	147,60	147,60			147,60	147,60	147,60	147,60	1 476,00
2024	147,60	147,60	147,60	147,60	147,60	147,60			147,60	147,60	147,60		1 328,40
Ogółem Szkoły Podstawowe (Pełczyce, Lubiana, Chrapowo, Będargowo)													
2020													934,80
2021													1 353,00
2022													3 087,30
2023													5 658,00
2024													5 166,00

Źródło: Internet.

¹⁹Urząd Statystyczny w Szczecinie, Gmina miejsko-wiejska Pełczyce Powiat Choszczeński

https://szczecin.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_zachodniopomorskie/portrety_gmin/powiat_choszczenski/gmina_pelczyce.pdf

Warszawa, 20 sierpnia 2025 r.

BEOS-WPEiM-1598/25

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L.dz. *815-M.ano.283.7-2025*

Data wpływu *20.08.2025*

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia

w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe (przedstawiciel wnioskodawcy: senator Waldemar Witkowski)

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 roku – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2022 r. poz. 990, ze zm.) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Projekt przewiduje nowelizację ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe¹ (dalej: u.P.o.; art. 1 projektu).

Proponowana ustawa dotyczy spółdzielni uczniowskich. Zgodnie z nowelizacją pojęcie to oznacza dobrowolne zrzeszenie uczniów szkoły lub placówki (w rozumieniu art. 4 pkt 14 u.P.o.), którego celem jest: popularyzacja idei i wiedzy o spółdzielczości; kształtowanie umiejętności życia i działania w społeczeństwie; rozwijanie cech takich jak gospodarność, przedsiębiorczość, odpowiedzialność i solidarność. Przedmiotem działalności spółdzielni będzie: prowadzenie działalności usługowej, handlowej lub wytwórczej – na rzecz szkoły, placówki oraz uczniów; prowadzenie działalności społeczno-kulturalnej, promocyjnej i edukacyjnej – na rzecz szkoły, placówki, uczniów oraz środowiska lokalnego. Spółdzielnia nie będzie posiadała osobowości prawnej oraz nie będzie podlegała wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego (dodawany art. 85a u.P.o.).

Projekt określa w szczególności: zasady założenia spółdzielni oraz opieki nad jej działalnością (dodawany art. 85b u.P.o.); organizację i działalność spółdzielni (dodawane art. 85c-85e u.P.o.); sposób likwidacji spółdzielni (dodawany art. 85f u.P.o.).

Założenie spółdzielni będzie wymagało inicjatywy grupy co najmniej 5 uczniów szkoły lub placówki, którzy ukończyli 13. rok życia (w przypadku

¹ Dz. U. z 2025 r. poz. 1043.

uczniów małoletnich będzie wymagana zgoda rodziców). Dyrektor szkoły lub placówki powinien wyrazić zgodę na założenie spółdzielni (po uprzednim uzgodnieniu warunków jej prowadzenia z założycielami) oraz wyznaczyć opiekuna nad działalnością spółdzielni (spośród nauczycieli zatrudnionych w szkole lub w placówce).

Spółdzielnia powinna zrzeszać co najmniej 5 członków. Członkowie muszą wnieść wpisowe, nie będą otrzymywali wynagrodzenia z tytułu pracy w spółdzielni. Nadwyżka środków finansowych uzyskana w wyniku działalności spółdzielni nie będzie podlegała podziałowi pomiędzy jej członków i będzie przeznaczona na działalność statutową spółdzielni.

Podstawą działalności spółdzielni będzie statut.

Organami spółdzielni będą: walne zgromadzenie (organ najwyższy), komisja rewizyjna (sprawująca kontrolę i nadzór nad działalnością spółdzielni) oraz zarząd (kierujący działalnością spółdzielni i reprezentujący ją na zewnątrz).

Zgodnie z proponowaną ustawą spółdzielnia przejdzie w stan likwidacji jeżeli: w sposób trwały nie będzie mogła osiągnąć wymaganego stanu członków lub prowadzić działalności statutowej; dyrektor szkoły lub placówki uzna jej działalność za niezgodną ze statutem; szkoła lub placówka, w której działa spółdzielnia ulegnie likwidacji albo przekształceniu uniemożliwiającemu dalsze prowadzenie działalności spółdzielni.

W sprawach nieuregulowanych w proponowanej ustawie do spółdzielni będą odpowiednio stosowane przepisy ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze² (dodawany art. 85g u.P.o).

Projekt zawiera przepis przejściowy, zgodnie z którym działające w dniu wejścia w życie proponowanego aktu spółdzielnie uczniowskie będą zobowiązane do dostosowania swoich statutów do zmienionych przepisów u.P.o w terminie 12 miesięcy od wejścia w życie nowelizacji (art. 2 projektu).

Proponowana ustawa ma wejść w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem ustawy

Prawo Unii Europejskiej nie reguluje kwestii zawartych w przepisach opiniowanego projektu.

3. Analiza przepisów projektu ustawy pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

Kwestie stanowiące przedmiot projektu ustawy nie są regulowane prawem Unii Europejskiej.

² Dz. U. z 2024 r. poz. 593.

4. Konkluzja

Senacki projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe nie jest objęty zakresem regulacji prawa Unii Europejskiej.

Autor:

Konrad Kuszel

ekspert ds. legislacji

w Biurze Ekspertyz

i Oceny Skutków Regulacji

Akceptował:

Wicedyrektor Biura Ekspertyz

i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieślik

/podpisano elektronicznie/

Warszawa, 20 sierpnia 2025 r.

BEOS-WPEiM-1599/25

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L.dz. *SP-III-020-233-8-2025*

Data wpływu *20. 08. 2025*

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia

w sprawie stwierdzenia, czy senacki projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe (przedstawiciel wnioskodawcy: senator Waldemar Witkowski) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej w rozumieniu art. 95a ust. 1 regulaminu Sejmu

Projekt przewiduje nowelizację ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe¹ (dalej: u.P.o.; art. 1 projektu).

Proponowana ustawa dotyczy spółdzielni uczniowskich. Zgodnie z nowelizacją pojęcie to oznacza dobrowolne zrzeszenie uczniów szkoły lub placówki (w rozumieniu art. 4 pkt 14 u.P.o.), którego celem jest: popularyzacja idei i wiedzy o spółdzielczości; kształtowanie umiejętności życia i działania w społeczeństwie; rozwijanie cech takich jak gospodarność, przedsiębiorczość, odpowiedzialność i solidarność. Przedmiotem działalności spółdzielni będzie: prowadzenie działalności usługowej, handlowej lub wytwórczej – na rzecz szkoły, placówki oraz uczniów; prowadzenie działalności społeczno-kulturalnej, promocyjnej i edukacyjnej – na rzecz szkoły, placówki, uczniów oraz środowiska lokalnego. Spółdzielnia nie będzie posiadała osobowości prawnej oraz nie będzie podlegała wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego (dodawany art. 85a u.P.o.).

Projekt określa w szczególności: zasady założenia spółdzielni oraz opieki nad jej działalnością (dodawany art. 85b u.P.o.); organizację i działalność spółdzielni (dodawane art. 85c-85e u.P.o.); sposób likwidacji spółdzielni (dodawany art. 85f u.P.o.).

Założenie spółdzielni będzie wymagało inicjatywy grupy co najmniej 5 uczniów szkoły lub placówki, którzy ukończyli 13. rok życia (w przypadku uczniów małoletnich będzie wymagana zgoda rodziców). Dyrektor szkoły lub placówki powinien wyrazić zgodę na założenie spółdzielni (po uprzednim uzgodnieniu warunków jej prowadzenia z założycielami) oraz wyznaczyć opiekuna nad działalnością spółdzielni (spośród nauczycieli zatrudnionych w szkole lub w placówce).

¹ Dz. U. z 2025 r. poz. 1043.

Spółdzielnia powinna zrzeszać co najmniej 5 członków. Członkowie muszą wnieść wpisowe, nie będą otrzymywali wynagrodzenia z tytułu pracy w spółdzielni. Nadwyżka środków finansowych uzyskana w wyniku działalności spółdzielni nie będzie podlegała podziałowi pomiędzy jej członków i będzie przeznaczona na działalność statutową spółdzielni.

Podstawą działalności spółdzielni będzie statut.

Organami spółdzielni będą: walne zgromadzenie (organ najwyższy), komisja rewizyjna (sprawująca kontrolę i nadzór nad działalnością spółdzielni) oraz zarząd (kierujący działalnością spółdzielni i reprezentujący ją na zewnątrz).

Zgodnie z proponowaną ustawą spółdzielnia przejdzie w stan likwidacji jeżeli: w sposób trwały nie będzie mogła osiągnąć wymaganego stanu członków lub prowadzić działalności statutowej; dyrektor szkoły lub placówki uzna jej działalność za niezgodną ze statutem; szkoła lub placówka, w której działa spółdzielnia ulegnie likwidacji albo przekształceniu uniemożliwiającemu dalsze prowadzenie działalności spółdzielni.

W sprawach nieuregulowanych w proponowanej ustawie do spółdzielni będą odpowiednio stosowane przepisy ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze² (dodawany art. 85g u.P.o).

Projekt zawiera przepis przejściowy, zgodnie z którym działające w dniu wejścia w życie proponowanego aktu spółdzielnie uczniowskie będą zobowiązane do dostosowania swoich statutów do zmienionych przepisów u.P.o w terminie 12 miesięcy od wejścia w życie nowelizacji (art. 2 projektu).

Projekt ustawy nie zawiera przepisów, które mają na celu wykonanie prawa Unii Europejskiej.

Senacki projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe **nie stanowi projektu ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej** w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu.

Autor:

Konrad Kuszel

ekspert ds. legislacji

w Biurze Ekspertyz

i Oceny Skutków Regulacji

Akceptował:

Wicedyrektor Biura Ekspertyz

i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieślik

/podpisano elektronicznie/

² Dz. U. z 2024 r. poz. 593.

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
DANYCH OSOBOWYCH**
Miroslaw Wróblewski

Warszawa, 28.08.2025 r.

DPNT.401.311.2025.WL.MK

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L. dz. SPS-III.020.233.9.2025

Data wpływu 29.08.25r.

Pan

Dariusz Salamończyk

Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu RP

Kancelaria Sejmu RP

ePUAP

Szanowny Panie Ministrze,

w odpowiedzi na pismo z 7 sierpnia 2025 r. w sprawie **senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy - Prawo oświatowe** (SPS-III.020.233.6.2025; dot. RPW.25941.2025; dalej: projekt ustawy), działając na podstawie art. 57 ust. 1 lit. c) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679¹ oraz art. 51 ustawy o ochronie danych osobowych,² Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych uprzejmie przedstawia następujące uwagi.

Projekt ustawy przewiduje zmianę ustawy – Prawo oświatowe³ ustanawiając podstawy prawne dla zakładania i funkcjonowania spółdzielni uczniowskich w szkołach i placówkach. Jak wynika z projektowanego **art. 85a ust. 8**, „spółdzielnia przetwarza dane osobowe w zakresie niezbędnym do prowadzenia działalności statutowej”. Jak dodatkowo wskazano w art. 85b ust. 1, „spółdzielnia może być założona, jeżeli z taką inicjatywą wystąpi grupa co najmniej 5 uczniów szkoły lub placówki, którzy ukończyli 13. rok życia, zwanych dalej »założycielami spółdzielni«. W przypadku małoletniego ucznia wymagana jest pisemna zgoda jego rodziców (ust. 1). Założyciele spółdzielni

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 4.5.2016, str. 1 ze zm.); dalej jako „rozporządzenie 2016/679

² Ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1781).

³ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2025 r. poz. 1043)

przekazują dyrektorowi szkoły lub placówki listę założycieli spółdzielni wraz ze zgodami, o których mowa w ust. 1, oraz projektem statutu spółdzielni” (ust. 2).

Projektowane przepisy dotyczą przetwarzania danych osobowych członków spółdzielni, tj. dane osobowe uczniów, którzy ukończyli 13 rok życia oraz rodziców uczniów małoletnich w zakresie udzielenia przez nich zgody (**art. 85b ust. 1**). Projektodawca nie przewiduje jednak – wbrew zasadom dotyczącym przetwarzania danych osobowych, wynikającym z w art. 5 ust. 1 i 2 rozporządzenia 2016/679 – żadnych przepisów odnoszących się do **zakresu danych** jakie mają być wymagane w odniesieniu do wskazanego celu ich przetwarzania, tj. funkcjonowania spółdzielni, **okresu ich przechowywania, aktualizowania i usuwania** (np. w przypadku utraty członkostwa, czy likwidacji spółdzielni) bądź **zapewnienia gwarancji bezpieczeństwa tych danych**. Należy zaś mieć na względzie, że gromadzone informacje wiążą się z ryzykiem przetwarzania danych nadmiarowych, nieadekwatnych do wskazanego celu.

Dodatkowo, jak wynika z projektu, spółdzielnia nie ma osobowości prawnej i mogą utworzyć ją uczniowie, którzy ukończyli 13 lat, a jednocześnie wskazana jest w przepisie jako administrator. Powstaje więc pytanie o zdolność do poniesienia przez spółdzielnię odpowiedzialności na gruncie RODO, w sytuacji, gdy jej członkami będą wyłącznie osoby z ograniczoną zdolnością do czynności prawnych (a nie uzyskują jej, według projektu w zakresie spraw związanych z prowadzeniem spraw spółdzielni). Projektodawca przewiduje w art. 85b ust. 4 i 5, że opiekę nad działalnością spółdzielni sprawuje nauczyciel – opiekun, który w szczególności monitoruje działalność spółdzielni, udziela pomocy członkom spółdzielni w jej prowadzeniu, nadzoruje dokumentację i rozliczenia finansowe spółdzielni. W projekcie brak jest jednak przepisu, z którego wynika **kto ponosi odpowiedzialność w zakresie spraw prowadzonych przez taką spółdzielnię prowadzoną przez małoletnich wyłącznie, w tym w zakresie odpowiedzialności za naruszenie RODO**.

Ponadto, dane członków spółdzielni mają być przetwarzane przez założycieli spółdzielni, nauczyciela – opiekuna i dyrektora szkoły. Istotne jest zatem zagwarantowanie bezpieczeństwa przepływu tych informacji (np. poprzez wskazanie dopuszczalnych kanałów komunikacji).

Należy również rozważyć, czy w analizowanych przypadkach będzie dochodziło do współadministrowania danych, skoro projektodawca przewiduje, że przetwarzanie danych będzie następowało przez spółdzielnię, a także przez dyrektora szkoły. W przypadku zaś gdy mamy do czynienia ze współadministrowaniem, stosownie do treści art. 26 ust. 1 rozporządzenia 2016/679 prawo Unii lub prawo państwa członkowskiego, któremu podlegają współadministratorzy, ma określać obowiązki przypadające tym administratorom co do określenia odpowiednich zakresów ich odpowiedzialności dotyczącej wypełniania obowiązków wynikających z RODO, w szczególności w odniesieniu do wykonywania przez osobę, której dane dotyczą, przysługujących jej praw.

Co ważne, projektowane rozwiązanie wiąże się jednocześnie z bardzo istotnym zagadnieniem jakim jest **weryfikacja wieku dziecka**, o czym projektodawca nie rozstrzyga w projektowanych przepisach, w tym projektowanym w art. 85b ust. 1 (w jaki sposób będzie następowała ta weryfikacja). Należy przy tym mieć na względzie

regulacje wynikające z rozporządzenia 2022/2065⁴, w tym m.in. art. 28 ust. 1 rozporządzenia, zgodnie z którym dostawcy platform internetowych dostępnych dla małoletnich **wprowadzają odpowiednie i proporcjonalne środki, aby zapewnić wysoki poziom prywatności, bezpieczeństwa i ochrony małoletnich** w ramach świadczonych przez siebie usług.

Projektowane przepisy dotyczące przetwarzania danych osobowych uczniów zostały sformułowane bardzo ogólnie, wymagają one zatem doprecyzowania, aby wykluczyć nieodpowiadające standardom rozporządzenia 2016/679 operacje na danych osobowych podejmowane przez wykonawców tych norm – nadmiarowe i niezgodne z celem dalsze przetwarzanie tych danych, stosownie do zasady zgodności z prawem, przejrzystości i rzetelności, a także celowości oraz minimalizacji danych (art. 5 ust. 1 lit. a, b, c), a jednocześnie zapewnić prawidłowość danych kandydatów stosowanie do zasady prawidłowości danych (art. 5 ust. 1 lit. d), jak również zapewnić rozliczalność (art. 5 ust. 2 rozporządzenia 2016/679).

Konstytucyjna zasada legalizmu wymaga by przetwarzanie danych osobowych przez podmioty publiczne odbywało się na podstawie i w granicach przepisów prawa (art. 7 Konstytucji RP). Rolą projektodawcy jest natomiast precyzyjne wskazanie wykonawcom norm, zwłaszcza tym o ograniczonej świadomości prawnej, jakie dane mają być przetwarzane, w jakim celu, w jaki sposób, przez jaki okres czasu oraz kto będzie za to przetwarzanie odpowiadał (art. 5 ust. 1 lit. a, b, c, e w zw. z art. 5 ust. 2 w zw. z art. 6 ust. 3 rozporządzenia 2016/679). Jak stanowi art. 51 ust. 2 Konstytucji RP władze publiczne nie mogą pozyskiwać, gromadzić i udostępniać innych informacji o obywatelach niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym. Zaś zasady i tryb gromadzenia oraz udostępnienia informacji określa ustawa (art. 51 ust. 5 Konstytucji RP).

Mając powyższe na uwadze pragnę podkreślić, że uwagi organu nadzorczego przedstawiane w toku prac legislacyjnych mają charakter eksperckich wskazówek dla projektodawcy, który podejmuje decyzję co do ostatecznego kształtu przyjmowanych przepisów i odpowiada za zapewnienie ich zgodności również z przepisami o ochronie danych osobowych.

Wyrażam jednocześnie nadzieję, że uwzględnienie powyższych uwag będzie pomocne w tym procesie i przyczyni się do podwyższenia poziomu ochrony danych osobowych w projektowanych przepisach.

Łączę wyrazy szacunku,

Mirosław Wróblewski
Prezes Urzędu
Ochrony Danych Osobowych

⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2065 z dnia 19 października 2022 r. w sprawie jednolitego rynku usług cyfrowych oraz zmiany dyrektywy 2000/31/WE (akt o usługach cyfrowych)

/-dokument w postaci elektronicznej
podpisany kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

Afiliant

Krajowa Sekcja Oświaty i Wychowania

NSZZ
Solidarność

00-838 Warszawa, ul. Prosta 30, tel. +48 796 293 878

edukacja@solidarnosc.org.pl

ksoiw@oswiata-solidarnosc.pl

www.solidarnosc.org.pl/oswiata

Warszawa, 4 września 2025 r.

L.dz. KSOiW/202w/2025

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU
L. dz. *SPS-III.020.233.10.2025*
Data wpływu *05.09.25r.*

Szanowny Pan Minister

Dariusz Salamończyk

Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu

Dot.: SPS-III.020.233.6.2025

dot. RPW.25941.2025

Opinia Krajowej Sekcji Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność” w sprawie senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe

Krajowa Sekcja Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność” negatywnie ocenia propozycje dodania do ustawy – Prawo oświatowe art. 85a–85g, które miałyby dotyczyć działalności spółdzielni uczniowskich. Podstawowym mankamentem projektu jest fakt, że dotyczy on już obszaru uregulowanego prawem. W naszej ocenie nowelizacja ustawy uderza ponadto w autonomię wykonywanej przez nauczyciela pracy oraz bezzasadnie faworyzuje jedną z form działalności gospodarczej.

Na gruncie obowiązujących przepisów prawa nauczyciel może stosować różnorodne sposoby postępowania zmierzające do osiągnięcia zamierzonych celów kształcenia i wychowania. Sposoby te należy różnicować w zależności od uzdolnień uczniów, ich zainteresowania przedmiotem oraz warunków, w jakich program jest realizowany. Aktywny udział uczniów w lekcji osiągnąć poprzez dobór odpowiednich metod nauczania. Dlatego w procesie uczenia się należy stosować metody aktywizujące, np.: dyskusję, burzę mózgów, metodę sytuacyjną, metodę symulacyjną, metodę projektów, studium przypadku i analizę SWOT. Dzięki zastosowaniu tych metod uczniowie mogą aktywnie uczestniczyć w lekcjach i nabywać umiejętności, które będą im potrzebne w przyszłym życiu zawodowym, zarówno w charakterze pracobiorcy jak również przedsiębiorcy. Arbitralne skupienie się jedynie na idei spółdzielczości jest w tym kontekście niczym nie podpartym absurdem.

Projekt przewiduje, że każda spółdzielnia uczniowska musi działać pod opieką nauczyciela. Nauczyciel–opiekun zobowiązany jest do monitorowania działalności spółdzielni, nadzorowania dokumentacji i rozliczeń. Jest to dodatkowy obowiązek, który nie został powiązany ani z dodatkowymi godzinami w pensum, ani z wynagrodzeniem. Stanowi to istotne przeciążenie pracą i narusza zasadę właściwego wynagradzania za powierzone zadania.

Warto również podkreślić, że spółdzielnia uczniowska nie posiada osobowości prawnej, a za jej zobowiązania odpowiada szkoła. W praktyce oznacza to, że w przypadku nieprawidłowości finansowych, strat czy roszczeń osób trzecich, odpowiedzialność spada na dyrektora i nauczycieli. Projekt nie przewiduje mechanizmów chroniących nauczyciela–opiekuna przed konsekwencjami działań uczniów, co jest rozwiązaniem skrajnie niebezpiecznym i niesprawiedliwym. Mało tego, nowelizacja ustawy nakłada na dyrektora szkoły obowiązek nadzorowania działalności spółdzielni uczniowskiej. Dyrektor staje się tym samym nie tylko liderem procesu dydaktyczno-wychowawczego, ale i kontrolerem działań quasi-gospodarczych prowadzonych przez uczniów. Rodzi to poważny konflikt ról i przerzuca na dyrektora odpowiedzialność za działania, które nie mieszczą się w tradycyjnych zadaniach szkoły.

Wobec powyższego KSOiW domaga się, aby senacki projekt zmiany w ustawie Prawo oświatowe został odrzucony w pierwszym czytaniu w całości, ponieważ budzi poważne wątpliwości natury prawej, społecznej i pracowniczej oraz w sposób nieuzasadniony i niebezpieczny przerzuca odpowiedzialność finansową, organizacyjną i wychowawczą na nauczycieli.

w imieniu Prezydium
KSOiW NSZZ „Solidarność”

dr Waldemar Jakubowski
Przewodniczący

Krzysztof Wojciechowski
Zastępca Przewodniczącego